Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones thesauri novi de tempore

Petrus <de Palude>

[Straßburg], 1489

Sermo CLXXI – Sermo CLXXVIII

urn:nbn:de:bsz:31-306766

audit. loquit dives: q̄libet applaudit: ⁊ quod
peius eſt vt habet. xi. q. iij. paup. vbi dicit Iſi
do. Paup dū nō habet q̄d offerat in iudicio.
nō ſolū audiri ɔtemnit. ſed etiā ɔtra veritatē
opprimit. Et ſic pȝ q̄ȝ grande eſt pctm̄ acce/
ptio munez ⁊ pſonaȝ. Jō Jaco. ij. Frēs noli/
te in acceptiōe pſonarū hr̄e fidē dn̄i noſtri ie/
ſu chriſti. Etenī ſi introierit in ɔuentū veſtrū
vir aureū anulū habens in veſte candida. in/
troierit aūt ⁊ paup in ſordido habitu ⁊ inten/
datis in eū qui indut⁹ eſt veſte p̄clara. ⁊ dixe/
ritis ei. tu ſede hic bene. paupi autē dicatis. tu
ſta illic: aut ſede ſub ſcabello pedū meoȝ. Nō
ne iudicatis apud voſmetipſos ⁊ facti eſtis iu/
dices cogitationū iniquaȝ. Nōne elegit deus
paupes in h̄ mūdo divites in fide: ⁊ heredes
regni. Quibȝ dicit Mat. v. Beati pauperes
ſpū ⁊c. Attamē dicit ſanct⁹ Tho. ij. ij. q. lxiij.
arti. iiij. q̄ grauī⁹ peccat q̄ pſonā accipit in di/
ſpenſatiōe ſpūaliū q̄ȝ corpaliū ſiue tempaliū
reȝ. Q Sexto notat malicia phariſeo/
rū in falſa inq̄ſitione. de qua ſubdit. Dic ergo
nobis. q̄d tibi videt. licet dare cenſum ceſari
an nō. Unde iudea facta erat tributaria a tp̄e
natiuitatis chriſti. Jō Tyberius p̄fecit pyla/
tum. Et d̄ hac q̄ſtione longa ɔtētio habita ē.
q: phariſei dicebāt q̄ non. alij vero q̄ ſic: pro/
pter defenſionē reipublice. ⁊ ſic miſerunt diſci
pulos eoȝ cū herodianis: dicētes. q̄d tibi vi/
detur. nō dicūt. dic nob quid eſt bonū. q̄d ex/
pediens. q̄d legale. ſed q̄d tibi videt. Reſpicie
bāt em̄ ad tradendū cū pylato: vl' ad inimicā
dum pplo. Cognita aūt ieſus nequicia eoȝ:
dicit Hiero. Prima v̄tus videntis eſt inter/
rogantiū mentē cognoſcere: quā ipe ɔgnouit
Sap. viij. Jpe ſcit verſucias hoim diſſoluti/
ones argumētoȝ. q: ſcribit. prouer. xxi. Non
eſt ſapiētia. nō eſt prudētia. nō eſt ɔſiliū ɔtra
dn̄m. Jdeo ait illis. Quid me tēptatis hypo/
crite. Glo. Hypocrita eſt q̄ ſimulat ēe q̄d nō
eſt. De tali dicit Jſa. ix. Om̄is hypocrita ne/
quā. Jō Eccl. i. Ne fueris hypocrita in cōſpe
ctu hoim: ⁊ ne ſcandaliſeris in labijs tuis. At
tende in illis ne forte cadas ⁊ inducas anime
tue inhonorationē. q: hypocriſis eſt menda/
ciū opis. de quo ſanct⁹ Tho. ij. ij. q. cxi. Hypo
criſis eſt mendaciū in exterioribȝ ſignis. ⁊ nō
refert vtrū q̄s mentiat verbo vel facto.

De eadem dominica.
Sermo. CLXXI.

Oſtendite mihi

nummiſma cenſus. Matth. xxij. R
Eſt cōmune p̄uerbiū. numm⁹ nullibi eſt ita
aptus niſi vbi fabricat. Spūaliter. ſic anima
humana eſt dei numm⁹. Juxta illud Ezech.
xviij. Om̄es anime mee ſunt vt aīa patris.
ita ⁊ aīa filij mea eſt. hic nūmus a deo fabri/
catus eſt. Juxta illud Aug. Anima a deo cre
atur: creando infundit. Jſte nūmus hȝ ima/
ginē regis eterni. De q̄ Bern. ſup Cant. O
anima inſignita dei imagie. decorata ſilitudi/
ne. redempta ſanguine. dotata ſpūſancti gra
tia. deputata cū angel. heres diuine bonitatis
Jdeo iſte nūmus nullibi ita apt⁹ eſt: niſi vbi
fabricatus. ſ. apud deū. Dicit nāqȝ phs. Una
queqȝ res p̄ficit in ɔiunctiōe ſui p̄ncipij ⁊ ori/
ginis: ⁊ nō quieſcit donec illuc p̄ueniat. Sic
⁊ aīa vt figurat Gen. viij. Noe emiſit colū/
bam de archa. cū nō inuenit vbi quieſceret: re
uerſa eſt in archam. Spūaliter. Noe interp̄/
tatur quieſcens: ⁊ ſignificat deuȝ q̄ ſemp ab e/
terno in ſeipo quieuit ſine om̄i mutabilitate.
Juxta illud Malach. iij. Ego dn̄s ⁊ nō mu
tor. Attamē licet immutabil' eſt de⁹. tn̄ muta/
bilia p̄duxit. De q̄ Boeci⁹. iij. de ɔſol. philo.
metro. ix. Stabil' ille manens dat cuncta mo
ueri. Sed archa in qua fuerunt om̄ia genera
aīalium viuentiū ſignificat mentē paternā: in
qua ſunt om̄ia genera ſcḋm rōes ydeales ⁊ cau
ſales. vt dicit ſanct⁹ Tho. pte. i. q. iiij. articu. i.
Jn deo ſunt p̄fectiōes omniū reȝ. Sȝ colum
ba. i. ſpirit⁹ rōnalis nō inuenit vbi requieſcat
in re creata. ergo iterū in archā celi ⁊ diuinita
tis reuerti debet. dicēdo cū Ps. lxxxiij. Cōcu/
piſcit ⁊ deficit aīa mea in atria dn̄i. q: di. Au/
gu. Dn̄e feciſti nos ad te: ⁊ inquietum eſt coȝ
noſtrū donec requieſcat in te. q: aīa ad h̄ eſt
creata. vt dicit mgr̄ in. ij. ſniarū. di. i. Deus fe
cit rōnalem creaturā vt ſummū bonū intelli
geret. intelligēdo amaret. amando poſſideret.
poſſidēdo p̄frueret. Quapropter req̄rit h̄ nū/
miſma cēſus. de quo thema. S Jn ver/
bis p̄miſſis duo innuunt. Primo requiſitio
nūmiſmatis in oſtēſione. ibi. oſ̄dite mihi nū
miſma. Scḋo req̄ſitio de imaginis impſſiōe.
ibi. cuius eſt hec imago ⁊ ſupſcriptio. Pro q̄
nota tria debem⁹ oſtēdere deo. Primo iniq̄ta/
tem in ɔfeſſione. ſcḋo bonitatē in opatiōe. ter/
tio imaginē in expiratōe. Dixi p̄mo debemus
oſtēdere iniquitatē in cōfeſſione. De q̄ Luce.
xvij. Jte ⁊ oſtendite vos ſacerdotibȝ. Nam ſi
oſtēdis miſeriā in ɔfeſſione ipe oſ̄det miſeri/
cordiā in remiſſione. De q̄. i. Joh. i. Si ɔfite
amur p̄cta nr̄a fidelis eſt ⁊ iuſt⁹ vt remittat

nobis pc̄ta nr̄a ⁊ emundet nos ab oī iniq̄tate
De quo ⁊ Iſido. Confeſſio ſanat. cōfeſſio iu/
ſtificat: ⁊ veniā peccati impetrat. Ideo pecca/
tū nō eſt abſcondendū: ſed oſtendendū. Iux
ta illud Prouerb. xxviij. Qui abſcondit ſcele
ra ſua nō diriget. qui aūt ꝯfeſſus fuerit ⁊ reli/
querit ea: miſericordiā ꝯſequet. Iō Iſa. xliij.
Narra ſi q̇d habes vt iuſtificeris. De q̄ Gre.
Nunq̄ deꝰ mentē deſerit q̄ ſe in pc̄ī veraciter
cognoſcit. ⁊ ꝯfitetur malū qḋ fecit. Scḋo de/
bemus oñdere bonitatē in opatione. de q̄ Ia/
cobi. iij. Quis ſapiens ⁊ diſciplinatꝰ iter vos
oñdat ex bona ꝯuerſatione opationē ſuam in
manſuetudine ſapiētie. Iuxta illud. i. Pe. ij.
Cōuerſationē veſtrā inter gentes habētes bo
nam. Nā ſicut arbor cognoſcitur ex fructu. ſic
homo ex opeꝛa. nā vbi eſt patientia. vbi chari
tas. vbi humilitas. vtiq̄ certo tempe ſe oſten
dit. Iuxta illud Matth. v. Sic luceat lux ve
ſtra corā hominib vt videāt opa veſtra bona
Debemus enim oſtendere opera noſtra bona
ad dei glorificationē ⁊ proximi edificationē.
nō ad ꝓpriā cōmēdationē. Exemplo ezechie
Iſa. xxxix. ⁊ iiij. Regū. xx. q̇ oſtendit theſaux
ſuū nuncijs regis babylonis. ⁊ poſtea omnia
ꝑdidit. ita euenit huic qui opa bona oſtēdit ꝑ
iactantiā ⁊ hominū cōplacentiā. De q̄ Chri/
ſo. Qḋ q̇s ꝓpter hoīes facit: totū ꝑdit ⁊ amit
tit. ⁊ Augꝰ. Iactantia eſt eo piculoſior q̄ noīe
religioſior. Tercio debemꝰ oñdere imaginē in
expiratione. ⁊ eſt membrū ſcḋm: in quo dixi
innuit inquiſitio de imaginis impreſſione di
cens. cuiꝰ eſt imago hec. Glo. ſicut ceſar impſ
ſionē imaginis exigit in nūmiſmate. ita deus
animā vultꝰ ſui lumine inſignitā. De q̄ ima/
gine dicit Geneſ. i. Faciamꝰ hoīem ad imagi
nem ⁊ ſilitudinē noſtrā. Dicit ſanctus Tho.
pte. i. q. xciij. arti. v. hoc eſt intelligendū ſm a/
nimā nō ſm corpꝰ luteū. vt dicit Amb. in ex
ameron. Quid eſt deꝰ aut caro aut ſpiritꝰ. nō
vtiq̄ caro ſed ſpūs. ergo ſm carnē nō ſumus
deo ſiles: ſꝫ ſm ſpūm. Attn̄ adhuc ē ipfecta ⁊
nō pfecta dei imago. ⁊ h̄ ſignificat cū dicit ho
minē factū ad imaginē dei. prepoſitio eñ ad ſi
gnificat quendā acceſſum q̇ cōpetit rei diſtan
ti. Sed pmogenitꝰ oīs creature eſt imago
dei pfecta. pfecte implēs illud cuiꝰ eſt imago.
et ideo dicit imago ⁊ nō ad imaginem. homo
vero dicit ad imaginē ⁊ ſilitudinē ꝓpter imp
fectionē ſilitudinis. q: ſilitudo dei pfecte non
poteſt eſſe niſi in idēptitate nature. et ſic ima/
go dei eſt in filio ſuo pmogenito. ſicut imago
regis in filio ſibi naturali. De quo Amb. Il/

le eſt pfecta dei imago: qui ſemp eſt ⁊ erat a p̄n
cipio. qui dixit Iohan. x. Ego ⁊ pater vnū ſu
mus. ⁊ Ioh. xiiij. Philippe qui videt me vi/
det ⁊ patrē meū. quomō tu dicis. oſtende no/
bis patrē. Ideo Auguſti. in lib. de decem cor/
dis. In homīe vero: id eſt aliena natura ē dei
imago. ſicut imago regis in nūmo argenteo.
Quapropter inquit Bern. Audi de imagine
dei pfecta. deus eſt veritas. ſapientia. iuſticia.
⁊ lux. ſic ⁊ filius eſt veritas de veritate. ſapien
tia de ſapientia. iuſticia de iuſticia. lumē de lu/
mine. deus de deo. Horum nihil eſt aīa. ergo
impfecta eſt imago. Ideo Auguſti. lib. xiiij.
de trinitate. Aīa eo eſt imago dei q̄ eiꝰ capax
eſt: particepſq̄ eſſe pōt. ſcꝫ veritatis. iuſticie ⁊
lucis dei. Et ſic eſt ad imaginē. Dicit eñ ſan/
ctus Tho. pte. i. ꝙ imago dei ſolū inuenitur ī
natura intellectuali. qualꝰ eſt ſpiritꝰ rationalis
humanus. ¶ Item ſm Bernar. Audi
quomō homīs aīa eſt ad ſimilitudinē dei.
Primo q: ſicut deꝰ eſt immortal. ſic et anima
Scḋo q: deꝰ eſt vbiq̄ totꝰ ⁊ vnicus. vt habet
Hiere. xxiij. Celum ⁊ terrā ego impleo. ſic a/
nima eſt tota in toto: ⁊ in q̄libet eiꝰ parte tota.
vt dicit phs. ij. de aīa. Tercio deꝰ nō inquina/
tur ſordib orbis. ſic nec aīa ſordib corporis
Quarto ſicut deꝰ in diſſimilib creaturis diſ/
ſimilia opatur. ⁊ ſic aīa totū corpus viuificat.
attamē diſſimiliter opatur. q: in aure opatur
actū audiēdi. in oculo actū videndi. ⁊ ſic de a/
lijs. Quinto ſicut deꝰ eſt vnus in eſſentia ⁊ tri
nus in pſonis. ⁊ ſic eſt vna aīa: tres hñs po/
tentias. intellectū. voluntatē ⁊ memoriā. ⁊ ſic
eſt ad ſimilitudinē dei. Ideo Ambro. in exa/
meron Ex quo anima eſt ad dei imaginē. ideo
ꝓpter iſtā dignitatē aīa nomīe homīs nun/
cupatur. Ideo ſcriptū eſt Geneſ. xlvi. Om/
nes aīe que intrauerunt cum Iacob in egy/
ptum fuere. lxx. Similiter Treno. iij. Bonꝰ
eſt dominꝰ ſperantib in eum. ⁊ anime querē/
ti illū. nā viuificatio potiꝰ attribuit anime q̄
corpori. ⁊ ſic etiā denominatio aliquādo fit a
digniori. Sed diceres. quare nos deus ita di
gnificauit: vt nos ſm aīam ad eiꝰ imaginē
creauit. cū cōſideratio ꝓprie dignitatis aliq̄n
inducat ſuperbiā. vt patet in primo angelo: q̄
ex conſideratiōe nobilitatis nature ſue elatus
in ſuperbiā dixit Iſaie. xiiij. Similis ero altiſ
ſimo. Ad hoc reſpondet: ꝙ vtile eſt dignitatē
imaginis dei in nobis cōſiderare ꝓpter quat/
tuor. Primū vt inde artius deum diligamꝰ.
quodlibet eñ ſimile naturaliter diligit ſuū ſi/
mile. Eccli. xiij. Unde etiā licet naturalr ſit a/

moꝛ inter patrē ⁊ filiū. tamē tenacioꝛ eſt amoꝛ
ſi filius valde ſimilis ſit patri. Cū ergo in om/
nibꝫ rebꝫ creatis in terris anima rationalis ſi
bi nihil ſimile poſſit inuenire. in deo autem in
uenit ſuā ſimilitudinē. cū ad eius ſimilitudi/
nē facta ſit. digne totū amoꝛē ſuum in deū de
bet reflectere. Unde Auguſti. Amandus eſt
genitoꝛ: pꝛeponēdus creatoꝛ. Secundum eſt
vt imagini dei in nobis reuerentiam debitam
exhibeam⁹ De quo Eccli. x. Fili in manſuetu
dine ſerua aīam tuā. Indignū eſt vt creatu/
ra rōnalis in hoc deū inhonoꝛet: in quo eā de/
us p̄ ceteris creaturis honoꝛauit. ſicut nephas
eſt imaginē beate v̄ginis in lutū proijcere. q̄n
to magis imaginē ſumme trinitatis pc̄ti tur/
pitudine inquinari. Unde ſup illud pſ. lxxij
Dñe in ciuitate tua imaginē ipoꝝ ad nihi
lū rediges. Gloſa. q2 ipi iniqui in ſua terrena
ciuitate imaginē dei ad nihilū redegerūt. ido
in ciuitate ſua celeſti imaginē ipoꝝ ad nihi/
lum rediget. quia de vera beatitudīe nihil ha/
bebunt. cuius capacitas ex imagine. De quo
Pſal. xiiij. Ad nihilū deduct⁹ eſt in cōſpectu
eius malign⁹. Ideo Chꝛiſ. Sic corpus dili/
gamus vt animā ſaluare poſſim⁹. nō eſt aīa
pro corpe: ſed corpus ꝑ anima factū. Et au
toꝛ de ſpiritu ⁊ aīa dicit. Omis aīa omi coꝛ
poꝛe nobilioꝛ eſt. idcirco ꝑcħe ei reuerentiam
tanq̄ imagini dei. Dicit naq̄ Bernar. ſuper
Canti. Quo melius aīa cognoſcit ſuū origi
nem: eo ampli⁹ erubeſcit vitā habere degenerē
Ideo Auguſti. de ſpiritu ⁊ aīa. O aīa no/
bilis creatura quo te deijcis. ſi terrā amas: me
lioꝛ es. ſi ſolem miraris: pulcrioꝛ es. ſi celū cō/
templaris: altioꝛ es. ſolo creatoꝛe tuo: inferioꝛ
es Nam nulla creatura ita p̄cioſa eſt ſicut ani
ma. Ideo Matth. xvi. Quā cōmutationem
dabit homo pro aīa ſua. Bern. ſuper Canti.
Omnibus occupari poteſt: ſed impleri nullo
modo poteſt niſi ſummo bono. ergo veneran/
da. U Terciū eſt vt ei cui ſimiles ſu/
mus in natura: ſtudeam⁹ ſimiles eſſe in gra/
tia ⁊ gloꝛia. in quo perfecta noſtra cōſiſtit bea
titudo. De quo. i. Joh. iij. Scimus cū appa
ruerit ſimiles ei erimus. q2 videbim⁹ eū ſicuti
eſt. Dicit eñ phus. i. de celo ⁊ mūdo. Fruſtra
eſt res que nō exit in oꝑationē ſuam. ſicut fru
ſtra eſſet ignis qui nō calefaceret. ſic fruſtra eſ
ſet imago dei in anima. ſi aīa non oꝑaret̄ ſm
eam. Nam tres ſunt potentie in quibꝫ relucet
imago trinitatis. que debent trāſire in act⁹ ſu/
os vt induant ſimilitudinē trinitatis deifice.
Nam oꝑatio memoꝛie cōſiſtit in cōtinua dei
memoꝛatione. Bernar. in libꝛo de meditatio/
ne. Sicut nullū momentū eſt quo homo nō
vtatur dei bonitate ⁊ miſericoꝛdia. ſic nullū de
bet eſſe momentū quo eū nō habeat p̄ſentē in
memoꝛia. Idem. Om̄e temp⁹ in quo de deo
nō cogitas: hoc cōputa te perdidiſſe. Secun
da oꝑatio intelligētie cōſiſtit in diuinoꝝ ſe
cretoꝝ cognitiōe ſeu cōtemplatione. apl's ad
Colloſ. iij. Que ſurſum ſunt querite. Tercia
oꝑatio volūtatis cōſiſtit in diuini amoꝛis in/
heſione. nam amoꝛ efficit q̄ p̄ſto eſt quicquid
voluntas deſiderare poteſt. Un̄ Augu. Ma
gna inquit eſt res amoꝛ. nā ꝑ ſeipm̄ fiducial
ter accedit ad deū. inheret deo. familiariter ꝑ/
cunctatur q̄ dei ſunt. Quartū igit̄ q̄ nos de/
us ita dignificauit eſt: vt agnito dei beneficio
ꝓ eodē deo gratias agamus. ratio. q2 ad hanc
imaginē ꝑtinet capacitas eterne beatitudinis
que ſoli⁹ creature rōnalis eſt: que toti mūdo
ꝑualet. tantā ergo dignitatē vtile eſt cōſidera/
re. nō vt extollamur: ſꝫ vt grati efficiamur. nō
q2 meritum⁹. ſed ex ſua benignitate gratis acce
pimus. De q̄ benignitate dicit Bern. de medi
tatione in ſmone. O q̄nta glīa aīarū q̄ dñs
vniuſoꝝ q̄ nullā hꝫ indigentiā templū ſibi fi
eri voluit in illis. Subdit. Heu q̄ tam paꝝ
nobilitatē aīe attendim⁹: q̄ p̄ñteuiuit corp⁹
cui⁹ abſentia ꝓbat q̄d eius p̄ſentia contulerit
quā de⁹ tanti eſtimauit p̄cij: vt vnigenitū ſuū
ad moꝛtē daret. quā diabolus tanti penſauit
vt pro ea totū mundū offerret.

De eadē dñica. Sermo. CLXXII.

Uius eſt hec

c imago ⁊ ſupſcriptio. Mat. xxij.
X Plinius ī ſpeculo natu/
rali dicit. Circa fines maris oceani mōtes et
littoꝛa eſtuant tota nocte. ratio. q2 littoꝛa ma/
ris plena ſunt ſulphure: ⁊ per cōſequēs plena
igne. Spūaliter. Per litt⁹ maris ſignificat̄ fi
nis vite homīs. ibi inuenit̄ ignis diuīe iuſti/
cie q̄ manifeſtat oīa q̄ fecim⁹ ⁊ illumīat. de q̄. i.
Coꝛ. iiij. Illūinabit abſcō. tene. ita q̄ imple/
bitur illud Mat. x. Nihil occultū quod nō
reuelabit̄. ita q̄ dicit Hiero. Erūt omīa facta
nr̄a q̄ſi in tabula depicta. cui etiā cōſonat Gre
go. Ibi omīa patebūt in iuſticie ſtatera geſta
v̄ba. cogitata bona ⁊ mala adūſum ſeinuicē
diuiſa ⁊ q̄liber cōſciētia. Jō Anſ. Rōnalis cre
atura nihil dꝫ intantū ſtudere q̄ animā ſuā
ad imaginē dei creatā purā ⁊ mundā tenere.
q2 in illo die vt dicit Amb: req̄ret de⁹ dicens.

cui⁹ eſt hec imago. In verbis p̄miſſis duo in
nuunt᷑. Primo imaginis inq̄ſitio. ibi. cui⁹ eſt
hec imago. Scḋo ſubiungit̄ ſupſcriptōis in
terrogatio. ibi. ⁊ ſupſcriptio ei⁹. De p̄mo dic.
cui⁹ eſt hec imago. O q̄ȝ magna eſt dignitas
anie φ imago dei vocet᷑. Dicit nāq̄ȝ Aug. xi. ḋ
ciui. dei. In reb⁹ a deo creatiſ nihil eſt deo pro/
pinquius imagine ſua q̄ȝ hō. Idcirco notā φ
nouē ſunt dignitates aie. Pria eſt φ aia hois
ad imaginē dei creata eſt. Geñ. i. Faciam⁹ ho
minē ad ima. ⁊ ſi. no. vide in p̄cedēti ſmone.
Scḋa dignitas aie eſt: φ q̄cq̄d hȝ corpus hȝ
ab aia. ſcȝ pulcritudinē. fortitudinē. locutio
nē. motū: ⁊ ſic de aliis. Bern. O corp⁹ q̄ȝ nobi/
lē hoſpitē habes a q̄ oia habes. φ aūt corpus
oia hȝ ab aia: ptȝ ex h̄. q2 cum aia recedit a
corpe: corp⁹ erit difforme ⁊ pdet pulcritudi/
nē. fortitudinē ⁊ locutionē. ⁊ erit tanq̄ȝ trunc⁹
immobil' q̄ ſe nihil mouere pōt. Ariſto. i. ḋ a/
nima. Egrediēte aia de corpe. corpus marce
ſcit ⁊ expirat. ⁊ ſic fit in morte: cu3 aia ſepat᷑ a
corpe. Vñ Ariſto. Mors nihil aliud eſt niſi
receſſus anie a corpe. Tercia dignitas aie eſt:
φ p̄cellit oēm creaturā corporeā. Aug⁹. Aia
omnē corporeā creaturā nature dignitate pre
cellit. Ex q̄ patet φ vna aia dignior ⁊ p̄cioſi/
or eſt q̄ȝ omia regna mūdi: ⁊ oē aurū ⁊ argē/
tū ⁊ lapides p̄cioſi anie equipari nō pñt. Vñ
Bern. in li. meditationū. Tot⁹ ille mūdus q̄
ad preciū vni⁹ anie eſtimari nō pt. Aug⁹. Si
poſſibile eſſet infinitos eſſe mūdos vna aia p̄
cioſior eſt illis. hoc patȝ ex eo. q2 a chriſto ita
chare empta eſt. Vñ apl's. i. Cor. vi. Empti
eſtis p̄cio magno. naȝ ex p̄cio penſat᷑ valor rei
empte. q2 ſi q̄s emit aliquā rē p centū florenis
eſſet ſignū φ eſt res p̄cioſa. ſi aūt p mille emiſ/
ſet adhuc p̄cioſior illa res eſſ3. modo i eſtima
tione hoim nihil p̄cioſius eſt ſanguine chriſti
q2 vna gutta ſanguinis chriſti ex p̄cioſitate ⁊
nobilitate ac dignitate p̄cellit infinitos mun
dos. ſed in eſtimatione chriſti aia hois tam
nobilis eſt φ coequauit eā ad ſanguinē ſuū3.
effundendo ip̄m ad redimēdū animā homiſ.
ſed ſi infiniti eſſent mūdi: nec guttā vna3 pro
eis chriſt⁹ effudiſſet. ſȝ p̄pter aiam hois totū
ſuū ſanguinē effudit. Ps. xxi. Aruit tanq̄ȝ te/
ſta v̄tus mea. y Quarta dignitas aie ē:
φ chriſt⁹ ei anglos ad cuſtodiam deputauit:
Bern. i omel'. Magna dignitas aia3 vt vna
queq̄ȝ ab ortu natiuitatiſ in ſuā cuſtodia3 ha/
beat angelū deputatū. Angeli eñi cuſtodiunt
hoiem in p̄ſenti vita. in omib⁹ locis ⁊ in omi
tpe. ergo ſm Bern. in quouis diuerſorio. in q̄

tuis angulo reuerentia3 exhibe angelo. nec au
deas illo p̄ſente qḋ me vidente non auderes
Inſup angeli exeuntē homiem de hoc mūdo
ad vitā eternā pducūt. Ps. xc. Angelis ſuis
mandauit de te ⁊c. ſcȝ quo ad vitā p̄ſentem. in
manib⁹ portabūt te. q̄ ad vitā futuram. Vñ
Luce. xvi. Mortu⁹ eſt lazarus ⁊ portatus ab
angelis in ſinū abrae. Quinta dignitas aie ē:
φ chriſt⁹ eā magnis laborib⁹ acq̄ſiuit. ⁊ trigin
tatrib⁹ annis p ea i hoc mūdo laborauit. Ps
lxxxvii. In laborib⁹ a iuuētute mea. Nā chri/
ſtus laborauit p aia hois diſcurrēdo. predi/
cando. ieiunādo. fatigādo ſeip̄m. vt hr̄ Joh.
iiii. Fatigat⁹ ex itinere ſedebat ſic ſup̄ fontē.
Inſup fleuit pluries ⁊ nō riſit. Vñ ſciendu3
φ vir ſapiēs nō multū dolet de amiſſione par
ue rei. chriſt⁹ aūt dei ſapiētia p fletu3 oñdit ſe
dolere de amiſſione aia3. Nā multū aurū p
ditū eſt tpe chriſti: et multe ciuitates cōbuſte
p quib⁹ nullatenus legim⁹ eū fleuiſſe. ſed pditi
onē aia3 fleuit Luce. xix. Videns ieſus ciui
tatem hierlm fleuit ſup illā. Ibi eñi fleuit pdi
tionē aia3: ⁊ nō domoȝ deſtructionē. Sex/
ta dignitas anie eſt: φ eā cū corpe ſuo cibat: ⁊
p̄cioſo ſanguine potat. Joh. vi. Caro mea ve
re eſt cib⁹: ⁊ ſanguis me⁹ vere eſt pot⁹. Quid
eñi magis potuit dare anie niſi ſeip̄m. vnḋ ex
precioſitate cibi et potus penſanda eſt digni/
tas anie. Septima dignitas anie eſt φ de⁹ eā
elegit ſibi ad inhabitandū Ps. cxxxi. Hec re
quies mea in ſeculum ſeculi. hic habitabo ⁊c.
Unde aia homis vocat᷑ templū dei. vt dicit
apl'us. i. Cor. iii. Templū dei ſanctum eſt qḋ
eſtis vos. etiā multū delectat᷑ inhabitare ipa3
aniam. Unde ſcriptū eſt Prouerb. viii. Deli
cie mee eſſe cū filiis hominū. Octaua digni/
tas anie eſt: φ nihil eam implere pōt niſi ſol⁹
deus q̄ eſt ſponſus aie. Vñ Bern. Ad imagi/
nē dei quippe facta eſt aia rōnalis. ceteris oi
bus occupari pt. impleri oīno nō pōt. capax
eñi dei eſt. ⁊ q̄cq̄d deo min⁹ eſt nō eam imple/
bit. Vñ ſi de⁹ daret anie terrā cū oib⁹ aialib⁹
⁊ regnis. firmamentū cū ſiderib⁹. celū cū omi
bus ſanctiſ. hec omia p nihilo hrēt q̄ȝdiu ſpon
ſo chriſto careret. ps. xv. Adimplebis me leti
cia cū vultu tuo. Idem. xvi. Satiabor cū ap/
paruerit glia tua. Nona dignitas aie ē: φ ipa
ordinata eſt ad eternā beatitudinē vt nouem
choris angeloȝ aſſociari deberet. ⁊ cū ſanctis
⁊ angelis deū eternaliter in leticia ſempiterna
ꝯtemplaret᷑. Vñ Aug⁹. Nobilis creatura eſt
anima q̄ ad fruendū viſione dei creata eſt. vñ
p̄pter illas nouē dignitates quas hȝ aia cum

magna ſollicitudine ipa cuſtodiēda eſt. Deu
tero.iiij. Cuſtodi temetipm: ⁊ aīam tuā ſol/
licite ſerua. ⁊ nō immerito. q2 ſm Aug. Ma/
ius eſt dānū in amiſſione vnius aīe q̃3 mille
corpoꝝ. ℨ Quātū ad ſcdm ſciendū: q̄ ſi
cut de⁹ maxime h3 charā aīam: ⁊ eā multipli/
citer dignificat. ita per oīa mali hoīes ſumme
paruipendūt eā. Cīt⁹ em̄ mundāt ſotulares
ſi fedanť q̃3 aīas ſuas. Vñ Aug. in ſermone
Quid eſt qđ velis habere malū. dices mihi:
nihil oīno: nō vxorē: nō filiū: nō filiā: non ſer
uum: nō ancillā: nō tunicā: poſtremo nō cali/
gam. ⁊ tamē vis habere malā aīam ac vitam.
Rogo te prepone aīam tuā calige tue. Idem
Aug⁹. de doctrina chriſtiana. Hō mal⁹ plus
diligit morte bonā q̃3 vitā bonam. pſ. x. Qui
diligit iniq̄tatē ⁊c. Vñ ſm Holgot ſup librū
Sap. iiij. Aliq̄ hoīes puerſi aīas ſuas ven/
dūt: aliq̄ pdunt: aliq̄ impignorāt: aliq̄ ꝓ nihi
lo dant. Primo em̄ cupidi vendūt aīas ſuas
vt ſunt illi q̄ ꝓ diuitijs hui⁹ vite exponūt ſe ra
pinis: furtis: pirratijs. vſuris ⁊ falſis mercātijs
Ecci. x. Nihil eſt iniqui⁹ q̃3 amare pecuniaꝫ.
hic em̄ ⁊ aīam ſuā venalē habet. ⁊ q̄tiens pecu
niā vl' aliud iniuſte lucrať: totiens aīam ſuā
vendit. in ſignū hui⁹ diaboli repetūt animaꝫ
ei⁹. vt habeť Lu. xij. Stulte hac nocte repetēt
aīam tuaꝫ a te. O magna fatuitas q̄ q̄s au/
det aīam ſuā dare ꝓ denario quam nō deberet
dare ꝓ toto mūdo. eo q̄ eſt multum p̄cioſior.
Itē luxurioſi vendūt aīas ſuas. Ecci. ix. Ne
des fornicarijs aīam tuā: ⁊ ſatis in bono foro
dant. Nā qui centū libras daret ꝓ vno obo/
lo: ſatis ꝓ leui daret. Sic qui daret eternam
dulcedinē pro tpali dulcedine ⁊ voluptate. ⁊
qđ ſatis mirabile eſt non daret ribaldus pro
vno cōcubitu digitū ſuū. ⁊ tamē dat aīam ſu
am centum mille demonibꝫ. proculdubio ni
mis in bono foro dat talis ſuā nobilē ⁊ p̄ci/
oſam aīam. Item vendūt aīas ſuas guloſi
⁊ bibuli: qui p̄ponūt p̄ſentē voluptatem cibi
⁊ potus cōuiuio celeſti. vbi ſunt fercula mul/
ta dulcia ⁊ p̄cioſa. Lu. xxij. Ego diſpono vobꝫ
ſicut diſpoſuit mihi pater me⁹ regnū vt edatꝫ
⁊ bibatis ſup menſaꝫ meā in regno meo. In/
ſuper guloſus eternaꝫ famē patieť: ⁊ bibulus
eternā ſitim. vbi nec guttam aque poterit ha/
bere. ſed potus eorū erit amariſſimus. Pſ. x.
Ignis ⁊ ſulphur ⁊ ſpirit⁹ procellarū pars ca/
licis eorū. Item vendūt aīas ſuas ſuperbi ⁊
pompoſi ꝓ tempali honore ⁊ exaltatiōe. ⁊ ca/
rebunt illo honore celeſti quē habet beata vir
go maria ⁊ oēs ſancti angeli in celo. Vñ de

vno q̄libet ſancto diciť in Pſ. viij. Gloria et
honore coronaſti eū domine. ℨ Secū/
do aliqui pdunt aīas ſuas: vt ſunt ocioſi ne
gligenter viuētes ⁊ accidioſi ad oē opus bo
nū pigri. nihil curātes niſi q̄ vna dies vadit
⁊ alia ſuccedit. Ecci. xi. Neſcit q̄ temp⁹ prete/
reat illuꝫ ⁊ mors appropinquet. Ecci. xxxiiij.
Eſt qui pdet aīam ſuā p̄ confuſione. Tales
vadūt ſpaciatū. ludunt in alea. dormiūt. pro/
pterea q̄ tempa pertranſeant. nō attendentes il
lud Bern. q̄ oē temp⁹ nobis impenſuꝫ a no
bis exigetur qualiter ſit expenſuꝫ. Greg. Si/
cut nec capillus de capite. ſic nec momentum
pibit de tempe. Vñ Chriſo. in lib. de reparatio/
ne lapſi. Si animā negligim⁹ nec corp⁹ ſana
re poterim⁹. Non em̄ anima ꝓ corpore: ſ3 cor/
pus pro aīa factum eſt. Unde Leo papa in
quodā ſermone. Non dormientibꝫ prouenit
regnū celorū. nec deſidioſis beatitudo eterni/
tatis ꝓmittitur. qui em̄ ſic tempus ⁊ vitā ſuā
negligunt illi animā ſuā perdunt. Tercio ali/
qui aīas ſuas impignorant. ⁊ hoc putāt fie/
ri virtuoſe. ⁊ poteſt fieri vt prelati ⁊ curati qui
animas ſuas obligant ꝓ animabꝫ ſubditoꝝ.
q2 vnicuiq3 diciť cum ſibi cura cōmittitur il/
lud. iij. Regū. xx. Cuſtodi viruꝫ iſtum. qui ſi
lapſus fuerit erit aīa tua pro aīa illi⁹. de bo/
nis p̄latis dicit beatus Paulus. i. Thimo. v.
Qui bene p̄ſunt preſbyteri duplici honore di
gni habeanť. Bernar. in epl'a. Nihil ī eccleſia
p̄cioſius. nihil optabilius bono vtiliq3 paſto
re atq3 eccl'ie rectore. Unde Grego. Illi deuꝫ
p̄ ceteris videre ſublime merenť: qui fidelibuſ
gregibus ſollicite preeſſe ſciunt. Sed ſi prela
tus eſt negligens: tūc aīa ſua ſtabit ꝓ aīa/
bus ſibi cōmiſſis. Sap. vi. Judiciū duriſſi/
mū in his q̄ p̄ſunt fiet. heu q̃3 lamētabile eſt
q̄ quidā curā aliaꝝ aīaꝝ ſuſcipiūt: ⁊ ſuā pro
priā aīam curare neſciūt. Cū tn̄ diciť cuilibet
prelato illud Gen̄. xliij. Non videbitꝫ facieꝫ
meā niſi adduxeritis frēm vrm minimū. i. mi
nimū veſtrū ſubditū. Quarto aliq̄ aīas ſuas
ꝓ nihilo dant. vt ſunt ſm Holgot iracundi ⁊
inuidi. Hoc ꝓbatur ſic. Nā cupidus recipit
diuitias. lubricus q̄rit voluptates. ſupb⁹ ho
nores. et ſic de alijs. Sed iſti inuidi ⁊ iracun
di nihil recipiūt delectabile: ſ3 amaritudinem
⁊ laborē. ideo aīas ſuas gratis dant diabolo
Vnđ de eis verificať illud Judicum. v. Qui
ſponte obtuliſtis aīas v̄ras ad periculū. Vn/
de legiť in exemplo. Quidā ſedens ī taberna
dixit ad ſocios ſuos ſi credant aīas eſſe. et q̄
ipe nullo modo crederet aliquā aīam eſſe nec

aliquā vnq̄z vidiſſe in inferno. ſz ſacerdotes ⁊
monachi aīas ⁊ infernū adinuenerūt ꝓpter tē
porale lucrū: ⁊ ꝓpterea nō crederet īfernū nec
aīas eſſe. ⁊ cū alij ſocij aſſererēt oēs ſm̄ fidē ca/
tholicā eſſe aīas ⁊ infernū ſiľr ⁊ celū. ⁊ q̄ aīa pꝰ
diſceſſuz a corꝑe: aut erit in penis inferni: aut
in gaudijs celi. Tūc ille ſubiuxit. ſi aliq̄s vellz
emere aīam ſuā: ipe ei eā vēderet. Rn̄dit alter
volo: et emit ꝑ q̄rta vini. q̄ mox fuit epotata.
Et ecce affuit demon in forma hoīs. ⁊ iterū ꝑ
vna q̄rta emit illaz ab eo q̄ eā antea emerat. et
vino potato dixit demon ad eū a quo emerat.
Da mihi aīam quā emi: q: mea eſt. ⁊ dixerūt
q̄ aderāt. iuſtū eſt vt q̄ rē aliquā emit vt eā poſ
ſideat. ⁊ mox ille bibulꝰ q̄ aīam vendiderat a
diabolo ſuffocatꝰ eſt: ⁊ ſocijs vidētibꝫ eum cū
corꝑe ⁊ anima rapuit. ⁊ ad infernū deduxit. a
quo nos liberet deus.

De eadē dn̄ica. Sermo. CLXXIII

Reddite que ſūt

cеſarꝭ ceſari. ⁊ q̄ ſunt dei deo. Mat.
xxij. B Audiſtis in p̄mo ſer/
mone iſtiꝰ dn̄ice. xxiij. de phariſeoꝝ malicia in
uidioſa. ⁊ h̄ ſex modis: nūc dicendū eſt de ſal/
uatoris iuſticia gratioſa q̄ innuiť in his ꝟbiſ.
reddite q̄ ſunt ceſariſ ceſari: ⁊ que ſunt dei deo.
mento h̄ euangeliū ſequiť p̄cedēs. q: in p̄cedē
ti euāgelio dictū eſt de rōne reddēda in ſpecia
li ⁊ in generali. i. iudicio. In iſto ꝟo euāgelio
docemur quomodo debemus euadere arduū
⁊ diſtrictū iudiciū. ſ. ꝑ iuſticiā. de q̄ ꝓuerbi. xi
Nō ꝓderūt diuitie in die vltiōis: iuſticia au
tē liberabit a morte. difficile eīm erit iniuſtiſ. de
q̄ pš. v. Nō ꝑmanebūt iniuſti an̄ ocl'os tuos
ſed implebiť illud Ro. i. Reuelabiť ira dei de
celo ſup oēm impietatē ⁊ iniuſticiā hoīm. q:
dicit Aug. Si iuſtꝰ eſſez nō timerē. Rō Am
bro. de offi. Iuſtꝰ nunq̄z ſolus eſt: ſemꝑ cū dō
eſt: ⁊ deꝰ cū eo. Ecce q̄nta ſecuritaſ. Sz di. q̄d
eſt iuſticia. Rn̄det Macrobiꝰ. Iuſticia ē vir
tus reddēs vnicuiq̄z qd̄ ſuū eſt. Cui cōſonat
Grego. ⁊ hr̄ in can̄. xij. q. ij. cū deuotiſſimā. §.
ſi ſeculi. Et q: ſummū in rebꝫ bonū eſt iuſtici
am colere: ac ſua cuiq̄z iura ſeruare. ⁊ in ſubie/
ctos nō ſinere qd̄ ptātis eſt fieri. ſz qd̄ equum
eſt fieri ⁊ cuſtodiri. Et h̄ docuit chriſtꝰ in pre
ſentibꝫ ꝟbis di. reddite q̄ ſunt ⁊c̄. q. d. reddite
vnicuiq̄z q̄ ad eū ꝑtinēt ⁊ eū ꝯcernūt. C
Pro q̄ nota aliq̄ ſunt q̄ ꝯcernūt diabolū. aliq̄
mūdū. aliq̄ corpꝰ. aliq̄ ꝯſciam. aliq̄ aīaz. aliq̄
ꝓximū: ⁊ aliq̄ deū. ⁊ illa debemus reddere vni

cuiq̄z. Prīo diabolū cōcernunt tria. ſ. inimici
cia. reſiſtēcia ⁊ pugna. Prīo inimicicia. q: eſt
inimicꝰ nr̄ qui q̄rit nos ꝑdere. i. Pe. v. Uigi/
late frēs q: aduſariꝰ vr̄ ⁊c̄. poſſemꝰ eīm dicere
cū pš. cxxxviij. Perfecto odio oderā illos. ini
mici facti ſunt mihi. Sup q̄ dicit Gre. Ini/
micos ꝑfecto odio odire eſt h̄ qd̄ facti ſunt di
ligere: ⁊ qd̄ faciūt reſpuere. vt hr̄ in can̄. lxxxvi
di. odio. Odio habeanť pc̄ta nō hoīes. Naz
dicit ſan. Tho. ij. ij. q. lxxvi. arti. i. In diabolo
ſunt ꝯſiderāda duo. natura ⁊ culpa. Natura
eiꝰ eſt bona. q: a deo. nō eum maledicere licet.
Culpa ꝟo eiꝰ maledicēda eſt. Idcirco pecca/
tores in mortali exiſtētes vt ebrioſi ⁊ furioſi nō
deberēt maledicere diabolū. Naz ſcribiť Ecci.
xxi. Dū maledicit impiꝰ diabolum. maledicit
ipe aīam ſuā. q: cū pc̄tōr diabolū maledicit ꝓ
pter pc̄tm̄: ſeipm̄ ſibi mō indicat maledictiōe
dignū ꝓpter ſuū ꝓpriū pc̄tm̄. Ideo tenemur
inimicicā malicie ſue ⁊ nō nature. Scd̄z qd̄
cōcernit diabolū eſt reſiſtēcia. Iaco. iiij. Reſi/
ſtite diabolo ⁊ fugiet a vobis. Bern. Demo/
nū eſt mala ſuggerere: noſtrū non conſentire.
Nā dicit Aug. Diabolus nō nocet cogēdo ſz
ſuadendo dat ꝯſiliū. ſed nr̄m eſt eligere vel re
pudiare qd̄ ſuggerit. Hiero. Debilis eſt ho/
ſtis. nō p̄t vincere niſi volentē. Bernar. Non
ſua ptās ſz noſtra volūtas nos mancipat dia
bolo. Nā dicit Aug. Si intantū poſſet noce/
re diabolus q̄ntū vellet: nullus iuſtꝰ remane/
ret. ſed nō p̄t. q: eius ptās eſt ſub ptāte. ſ. dei. ⁊
deꝰ nob aſtat. i. Cor. x. Fidelꝭ deꝰ q̄ non patiť
vos tēptari ſupra id qd̄ poteſtiſ. Bern. in ſmo
ne. Nō p̄t inimicꝰ excitare tēptatiōis motum
in te niſi velis dare ꝯſenſum. Idcirco nolite
excuſare ꝑ diabolū. Exemplū. Erat q̄dā puel
la q̄ ibat ad quoddā caſtz ad ſeruienduz ibi.
cui obuiauit diabolus in forma hoīs dicēs ei.
quo tendis. illa rn̄dit. ad caſtrum illuc ꝑgo ⁊
ibi ſuire volo. ⁊ ille diſſuaſit ei dicēs. tu dole/
bis ſeu penitebiſ de h̄. at illa paruipendēs iuit.
⁊ poſtmodū lapſa eſt in pc̄tm̄. ⁊ dn̄s caſtri eā
depulit de caſtro. ⁊ in via deſcendēs iterz obui
auit ei diabolus dicēs. vnde venis. at illa. dia
bolus mihi ſuaſit illud ſeruitiū ī caſtro vbi ce
cidi ⁊ concepi. tunc ille ꝑcuſſit eā in maxillaz
dicēs. mentiris ego ſuz diabolus ⁊ diſſuaſi ti
bi hic in eodē loco q̄n aſcēdiſti ⁊ acq̄eſcere no
luiſti. ergo falſe me inculpas cum fuit tua ꝓ/
pria voluntas. Ideo. xv. q. i. nō eſt. Diabolus
neminē iugo ſeruitutis aſtrictuz poſſidet: niſi
ſe ei prius pc̄tōrum ere vēdiderit. Idcirco no
ſtrū eſt reſiſtere. q: dicit Criſ. ſup Math.

In p̄mis eſt grauis: ſi q̇s anīo forti reſtiterit.
in ſcd̄o inueniet cū infirmiorē. q̄nto em̄ pl⁹ p/
cuſſus fuerit: tanto mag̃ deficit. Jō Chriſo.
ibidē. Quotiens diabolo reſiſtim⁹ totiens eū
ſupam⁹. angelos letificam⁹. deū honoramuſ.
⁊ coronā nob̄ acq̇rim⁹. Exemplū de fratre iu
uene orante cū ſeniore. Senior frater attenua
tus capite cepit ad modicū quieſcere vt iuni/
or eū expectaret. iunior vero vigilās ⁊ tēptat⁹
ſeptē vicib⁹ ad quālibet temptationē ſurrexit
⁊ orauit. ⁊ ad quālibet orōem ceſſauit tempta
tio. ⁊ ſenior euigilās dixit ꝙ vidiſſet ſeptē co
ronas in capite ei⁹. ⁊ interrogauit fratrē q̇d fe
ciſſet eo dormiēte: ⁊ ille reſerauit ſeriē rei. et co/
gnouit ſenior ꝙ ſeptē coronas meruit p ſeptē
reſiſtentias. iuxta illud Jaco. i. Beat⁹ vir qui
ſuffert temptationē ⁊c̄. Terciū qd̓ ꝯcernit dia
bolū qd̓ debem⁹ ei reddere eſt pugna. Vnd̓ ad
Epheſ. v. Nō eſt nobis colluctatio adūſus
carnē ⁊ ſanguinē. ſed adūſus p̄ncipat⁹ ⁊ pote/
ſtates. adūſus mūdi rectores tenebrarū harū.
id eſt aduerſus demones in tenebroſo aere ex/
iſtentes. diabolus em̄ pugnat cōtinue contra
nos. De q̄ Greg. Diabolus ꝯtinue temptat vt
ſaltē tedio vincat. Sic nos debem⁹ eū impu/
gnare p charitatiſ opa q̄ ſibi ſunt valde cōtra/
ria. vt dicit Hugo in expoſitōe regule. Nihil
eſt qd̓ diabolus timet intantū ſicut charitatiſ
vnitatē. Itē debem⁹ ꝯtra eū pugnare p ſacrā
ſcripturā. iuxta illud Epheſ. vi. Induite voſ
armaturā dei. vt poſſitis ſtare adūſus inſidi/
as diaboli. armatura dei eſt ſacra ſcriptura per
quā chriſt⁹ vicit diabolū Mat. iiij. Nō in ſo
lo pane ⁊c̄. ⁊ itez. Scriptū eſt. nō temptabis
dn̄m deū tuū. Sic ⁊ nos debem⁹ pugnare per
ſacrā ſcripturā ꝯtra diabolū. Vn̄ Greg. ſuper
Ezech. parte. ij. omel. iij. Vniuerſa nr̄a muni
tio ꝯſiſtit in ſacro eloq̄uio. D Scd̄o de/
bemus reddere mūdo q̄ mūdi ſunt etiā tria.
p̄mo deteſtationē. ſcd̄o mētis alienationē. ter/
cio miſerie ꝯſiderationē. Primo debem⁹ red/
dere mūdo deteſtationē. De q̄. i. Joh. ij. No/
lite diligere mundū neq̄ ea q̄ in mundo ſunt.
Si q̇s diligit mūdū nō eſt charitas pr̄is in
eo. Nā nō poſſunt ſimul ſtare amor dei ⁊ mū/
di. Aug⁹. Si in te eſt amor mūdi: non eſt q̄
intret amor dei. Jaco. iiij. Adulteri neſcitiſ q̄
amicicia hui⁹ mūdi inimica eſt deo. Quicun
q̄ ergo voluerit amic⁹ eſſe hui⁹ mūdi: inimi/
cus dei ꝯſtituit̄. Scd̄o debem⁹ mūdo reddere
mentis alienationē. Ambroſi⁹ de fuga ſeculi.
Qui ſalu⁹ eſſe deſiderat ſupra mūdū aſcēdat.
ſi corpus eſt in mūdo: mens ſit i celo. Ro. xij.

Nolite ꝯformari huic ſeclo. Ratio Joh. xvi.
In mūdo preſſurā habebitis. Vn̄ Aug⁹. ſup
Joh. Iter hui⁹ ſecli plenū eſt temptatiōib⁹.
nunc pſperis extollit. nūc adūſis frangit. pro
pter qd̓ dicit Chriſ. ſup Mat. Sicut diffici
le eſt cuſtodire arborē iuxta viā poſitā: ⁊ fruct⁹
ſeruare ad maturitatē. ſic difficile eſt inheren/
tem mūdo ꝯſcientiā ⁊ aīam ſuare imaculatā
Tercio debem⁹ reddere mūdo miſerie ꝯſidera
tionē. nā ſcribit̄. i. Joh. v. Tot⁹ mūdus i ma/
ligno poſit⁹ eſt. Hoc ꝯſiderās Salomon Ec
cleſ. ij. dixit. Affluam delicijſ. fruar bonis ⁊c̄. ſe
quit̄. Vidi in om̄ib⁹ vanitatē ⁊ afflictōez ani
mi: ⁊ nihil p̄manere ſub ſole. Jō Bern. Non
eſt verior vl̓ peior miſeria q̄ mūdi leticia. Ec/
cleſ. ij. Cuncti dies ei⁹ dolorib⁹ ⁊ erumnis ple
ni ſunt. ⁊ ſi aliq̇d videt̄ delectabile: h̄ eſt modi
cum. De q̄ Grego. Momētaneū eſt qd̓ dele/
ctat ⁊c̄. Jō Seneca. Om̄ia mūdana q̄ ſi que/
dā ſomnia vana. Jō Chriſ. Miſer eſt mun/
dus: miſerrimi q̄ eū ſequunt̄. Nā ſemp mun/
dialia opa excluſerūt hominē ab eterna vita.
De quo Grego. Nemo pōt hic gaudere cū
ſeclo: ⁊ illic regnare cū chriſto E Tercio
debemuſ reddere corpi noſtro q̄ corpis ſunt. ⁊
ſunt tria que debem⁹ ei reddere: ſcʒ refectionē
in neceſſitate. refrenationē in voluptate. exer/
citationē in operoſitate. de his trib⁹ ſcribit̄ Ec
cli. xxxiij. Cibaria ⁊ v̄ga ⁊ on⁹ aſino. i. corpori
In h̄ ꝙ dicit cibaria notat refectionē. in h̄ ꝙ
dicit v̄ga ſignificat refrenationē. ſʒ in h̄ ꝙ dic
opus deſignat exercitationē. Dixi p̄mo debe/
mus ei reddere refectionē in neceſſitate. q̄r di/
cit Hiero. De rapina holocauſtū offert: q̄ cor
pus imoderate caſtigat. Jō Ro. xij. Rōnabi
le ſit obſequiū veſtrū. Bern. Oportet corpuſ
repmere nō extinguere. ſufficit corp⁹ ſic refice
re vt ſit ſubiectū ſpiritui. ppter qd̓ dr̄ Eccli.
vij. Nō ledas ſeruū in veritate opantem. Et
h̄ figuratū eſt Leui. ij. Quicq̇d obtuleris ſa
crificij ſale cōdies. h̄ eſt diſcretiōe. q̄r dic Vr/
banus papa. ⁊ hr̄ in cau̅. i. q. v. p̄nitū. Diſcre/
tio eſt auriga ⁊ mater oīm v̄tutū. Scd̄o debe/
mus corpi reddere refrenationē in voluptate
vt non viuamus ſm̄ corporis deſideria. De q̄
aplūs ad Ro. xiij. Carnis curā ne feceritis in
deſiderijs. vbi Alanus. Nō in deſiderijs ſʒ be
ne in neceſſarijs. ppter qd̓ dn̄s i euāgelio Lu
ce. xxi. dicit. Attendite vob̄ ne forte grauētur
corda veſtra crapula ⁊ ebrietate. Eccl. xxxvij.
Propter crapulā multi obierunt. Galienus
Plures moriunt̄ gula q̄ gladio. vnus efficit̄
leproſus. alter ptyſicus. terci⁹ hydropic⁹. et h̄

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

nõ ex alio niſi ex inordinata vita. q2 nõ refre/
nant corpis deſideria. de q̄ Eccli. xxxvij. Noli
auidus eſſe in oī epulatiōe. in mltis eñ eſcis
erit infirmitas nõ ſolū corpalis: ſʒ ⁊ mors ſeq̄
tur ex hoc ⁊ infirmitas ſpūalis. De q̄ Grego.
Qui corpꝰ delicate reficit ħ in ſpū deficit. Jdō
Petrꝰ in canōica. i. Pe. ij. Obſecro vos tāq̄ʒ
aduenas ⁊ pegrinos abſtinere vos a carnali/
bus deſiderijs q̄ militāt adūſus aīam. ⁊ Ro.
viij. Si ſm carnē vixeritis moriemini. non ſo
lū corpaliter ⁊ ſpūalr: ſʒ etiā eternaliter. De q̄
Grego. Qui nūc in voluptatibꝫ ſe dilatat: in
ſupplicijs cū pena eterna anguſtat. ⁊ Apoca.
xviij. Quātū glificauit ſe ⁊ in delicijs ⁊c. pro/
pter qđ hortat̄ nos apl's Ro. viij. Debitores
ſumꝰ nõ carni ſʒ ſpūi. Greg. Quicq̄d delecta
tionis carni ſubtrahimus in ſpū inuenimus
Caſſiodo. Caro q̄ hic delectabilr viuit ibi cru
ciabit̄. ⁊ caro q̄ hic vincit̄ ibi coronat̄. Tercio
debemꝰ corpi exercitationē in opoſitate. Hie/
ro. Semp aliq̄d opis facito ⁊c. Bern. Ociū
eſt ſentina oīm viciorꝫ. ⁊ Ecci. xxxiij. Multā
maliciā docuit ocioſitas. vt hr̄ de ſodomitis.
Ecci. xvi. Ecce hec fuit iniq̄tas ſodome ſoro/
ris tue. ſupbia. ſaturitas panis: ⁊ abūdantia ⁊
ociū. Jō Aug. in ſmone ad fratres heremitas
Fratres optet ociū expellere: q̄s tedet orare vl' le
gere manibꝫ opari nõ deſerāt. cogitantes q̄ q̄ʒ
diu dauid exercitauit ſe in milicia: non ſibi in
ſultauit luxuria. Samſon q̄ʒdiu cū philiſte/
is pugnauit ab hoſtibꝫ capi n̄ potuit. ſʒ poſt/
q̄ʒ ocioſe in ſinu femine dormiuit capit̄ ⁊ exce
catur. Sil'r ſalomon occupatꝰ in edificio tem
pli nõ ſenſit luxuriam. Caſſio. Mens ocioſi
homis nihil cogitare nouit niſi de vētre. Au/
gu. Ocioſitas ſine dei timore eſt nigra nequi
cie. vñ tam multiplex ludus ⁊ deceptio ⁊ falla
cia niſi ex ocioſitate. Jō ſcribit̄ Mat. xij. Dia
bolus inueniēs domū euacuatā intrauit. ſicut
eñ in veſte q̄ nõ portat̄ naſcit̄ tinea. et rubigo
de ferro nõ vſitato. ⁊ ſic viciū de ocio. Vñ poe/
ta. Queritur egiſtꝰ cur ſit factus adulter. In
prompto cā ē deſidioſus erat. Jō Bern. Nū
q̄ʒ ocioſus ſit dei ſuus. Valerꝰ. Vanā dāt o/
cia mētē. Jdcirco debemꝰ reddere corpi exerci
tationē in opoſitate. ¶ Quarto debemus
reddere ꝯſcientijs nr̄is q̄ eas ꝯcernūt. et ſunt
etiā tria. Pmo debemꝰ reddere ꝯſcie nr̄e dilige
tem diſcuſſionē. de q̄ Ecci. xxxij. Precurre pri
or in domū tuā ⁊ illic aduocare: ⁊ illic lude. et
age ꝯceptiōes tuas. in domum ſcʒ ꝯſcie. vide
ibi q̄d ꝯcepiſti boni vl' mali: meriti vl' demeri/
ti. Bern. Quotidiana diſcuſſiōe examina vi/
tā. vide in ꝯſcia vtrū deficis vl' pficis. Dic nā
q̄ʒ Aug. Omis q̄ diſcuſſionē ꝯſcie ſue amiſit:
in piculū vergit. rō. q2 ꝯſcientia erit teſtis in iu
dicio. Ro. ij. Teſtimoniū phibente ill' ꝯſcien
tia eorꝫ. ⁊ ſi bonū bene oriet̄ gaudiū. ij. Cor. i.
Gloria nr̄a hec ē teſtimoniū ꝯſcie nr̄e. Si vo
ꝯſciētia teſtat̄ de malo: ve tibi. Jaco. ij. Offen
dens in vno: factꝰ eſt oīm reus. iō habet̄ in ca/
no. xi. q. iij. inter v̄ba. Nõ hoim linguas ſʒ cō
ſcientias curare debemꝰ. Rōem aſſignat Gre
go. ſup Ezech. omel'. ix. Quid pdeſt ſi oēs te
laudāt: ꝯſcia accuſat. E cōuerſo. q̄d nocet ſi te
omnes accuſant. ꝯſcia vero excuſat. ppter qđ
ſubiūgit Grego. ibidē. Jn oī qđ agit̄ vl' dicit̄
ſemp tacite debemꝰ ad mentē recurrere ⁊ inte/
riorē teſtē. i. ꝯſcientiā req̄rere. Scđo debemus
reddere ꝯſcie purificationē ſiue mūdationeʒ.
Jſa. i. Lauamini: mūdi eſtote. q2 ꝯſciētia ha/
bet ſe vt oculꝰ dirigēs totū corpꝰ Luc. xi. Si
oculus tuꝰ. i. ꝯſcia fuerit ſimplex: totū corpus
tuū lucidū erit. Si aūt nequā fuerit: etiā cor/
pus tuū tenebroſuʒ erit. Nā ſic clarꝰ oculꝰ req̄
ritur ad gaudioſuʒ viſum. ſic clara ⁊ munda
ꝯſcientia ad videndū deū. Mat. v. Btī mun
do corde: q̄m ipi deū videbūt. Vñ di. Bern.
Duo ſunt q̄ mūdant ꝯſciam nr̄am. a mal' pe/
nitere ⁊ abſtinere: ⁊ bonis inherere. Naʒ ſicut
parua feſtuca grauat oculū ⁊ impedit viſum.
⁊ ſic vnū pctm̄ q̄ntūcūq̄ʒ paruū: ſi eſt ꝯtra cō/
ſcientiā impedit viſionē diuinā. de q̄ Augꝰ. et
habet̄. xxviij. q. i. §. ex his. Omē qđ ꝯtra ꝯſci/
entiā fit edificat ad gehennā Jdcirco Hiere.
iiij. Laua a malicia cor tuū vt ſalua fias. Apo
cal'. xxi. Nõ intrabit in eā aliq̄d coinq̄natum
Tercio debemꝰ ꝯſciētijs nr̄is reddere cuſtodi
tionē Prouer. iiij. Omi cuſtodia ſerua cor tu
um. i. ꝯſciam tuā: q2 ex ipo vita pcedit. nā con
ſcientia erit in curia dei: ſicut inſtrumētū por/
rectū p hereditate celeſti petēda. qđ caute cu/
ſtodit̄ ne a tineis ⁊ v̄mibꝫ corrodat̄. vel ab aq̄
ſiue igne deſtruat̄. ⁊ ſic ꝯſcia diligēter eſt cuſto
dienda. Hugo. Nõ puenit̄ ad bonā ꝯſcienti/
am niſi p cordis cuſtodiā. nā videmꝰ q̄ carte
liniunt̄ cedrina reſina. q̄ ſm Jſido. xvij. ethi/
mo. fluit de cedro q̄ reſina libri liniti ſeruānt̄
a corruptiōe. Et ſic ꝯſcia nr̄a ſanguine chriſti
linita q̄ fuit reſina de cruce. cuiꝰ in ſima ps de
cedro erat ꝯſeruat̄. de q̄ ad Heb. ix. Sanguis
chriſti emūdauit ꝯſciam nr̄am ab opibꝫ mor
tuis. Jō frequēter aſpiciamꝰ ⁊ cuſtodiamus
hanc cartā. Rō Jſido. li. ij. de ſum. bo. Vbicū
q̄ʒ homo abierit reatꝰ ſui ꝯſcientia illū nõ de/
relinquit. omia pōt hō fugere pter cor ſuuʒ. q

ſeipo nõ põt recedere. Qui em̃ hic ꝯſciētie ſue
reatu punit᷑: illic ꝑpetua pena dãnabit᷑. Hoc
em̃ ſignificat illud pſ. xli. Abyſſus abyſſuꝫ in
uocat in voce catharactarũ tuaꝝ. Abyſſuꝫ in
uocare abyſſum eſt de iudicio ſue ꝯſcientie ire
ad iudiciũ dãnatiõis ꝑpetue. in voce cathara
ctarũ. i. in ꝑdicatiõe ſanctoꝝ. iõ cuſtodiēda ē.
H Quinto debem⁹ reddere proximo q̃ ꝓ/
ximi ſunt. nã proxim⁹ habet ſe in triplici diffe
rentia. vl' em̃ eſt ſupior: vl' inferior: vl' equalis
tibi. Primo ſi eſt ſupior tu⁹. ſ. dñs vl' prelat⁹:
tũc teneris ei tria reddere. Primo reuerentiaꝫ
i. Pe. ij. Regē honorate. Dicit Joh. de ſancto
geminiano Prelati honorãdi ſunt: etiã ſi ma
li ſunt. nõ rõne malicieꝫ: ſꝫ inq̃ntũ gerũt viceꝫ
dei. Ro. xiij. Nõ eſt ptãs niſi a deo. Jõ chriſt⁹
rñdit pylato. Nõ haberes aduſum me vllam
ptãtem niſi tibi datuꝫ eſſet deſup Joh. xix. Et
ſi aliq̃n ꝑlati ſunt deprauati h̄ faciũt pctã nr̃a
Job. xxxiiij. De⁹ regnare facit hoĩeꝫ hypocri
tam ꝓpter pctã ppl'i. vi. q. i. deteriores. Ex me
rito plebis nõnunq̃ꝫ deprauant᷑ plati. ꝛ plura
litas dñoꝝ cupientiũ peſſe ꝛ nõ ꝓdeſſe cauſat᷑
plerũq̃ꝫ ex pctĩs nr̃is. De q̃ puer. xxviij. Pro/
pter pctã terre mlt'i ꝑncipes ei⁹. Scdo obedi/
entiã tenemur eis reddere. ad Ro. xiij. Omis
aĩa ptãtibꝫ ſublimioribꝫ ſubdita ſit. Greg.
Obedientiã ſic teneas vt mal' in malo nõ con
ſentias. ꝛ malis ĩ bono nõ ꝯtradicas. dicit no
tanter in bonis. q: in mal' nunq̃ꝫ licet obedire.
De q̃ habet᷑ in cã. xi. q. iij. ſi is. Nõ eſt obedi/
endũ in h̄ q̇d ꝯtra deũ pcipit᷑: ſed in h̄ q̇d deifi
cum eſt: tũc malis ꝛ bonis eſt obediendũ pla/
tis. i. Pe. ij. Subiecti eſtote om̃i hũane crea/
ture ꝓpter deũ. ſequit᷑. nõ tm̃ bonis ꝛ modeſtꝫ:
ſed etiã diſcolis ad Heb. xiij. Obedite ꝑpoſi/
tis veſtris ꝛ ſubiacete eis. ipi em̃ puigilãt q̇ſi
rõnem ꝓ aĩabꝫ vr̃is reddituri. Tercio tene/
mur eis reddere orõis inſtãtiã. q̇d docet apl's
i. ad Thimo. ij. Obſecro ꝑmũ oĩm fieri obſe/
crationes. orationes. poſtulationes. gratiarũ
actiones pro omnibus hominibus. ꝓ regibꝫ
ꝛ om̃ibꝫ q̇ in ſublimitate ꝯſtituti ſunt. vt qui
etam ꝛ tranquillã vitã agamus in oĩ pietate ꝛ
caſtitate. h̄ em̃ bonũ eſt ꝛ acceptũ coꝛã ſaluato
re nr̃o deo. H Sꝫ ſi proximus eſt inferior
vt ſeru⁹ vl' ancilla: redde ei q̇ ei⁹ ſunt. Prĩo ꝓ/
uiſionē in cibo ꝛ potu. ij. Theſ. iij. Operantes
ſuũ panē manducẽt. q: merent᷑. i. Coꝛ. ix. ꝛ o/
riginaliter Deutero. xxv. Nõ alligabis os bo
ui trituranti. Glo. Nyco. de lyra: vt nõ come
dat de labore ſuo. ſi nõ boui: multo minus ho/
mini. Scdo piã ꝯuerſationē. de q̃ Sen. Cuꝫ
inferiori ſic viuas quēadmodũ ſupiorē tecuꝫ
viuere velis. nõ cũ clamore ꝛ elatiõe. Philip.
ij. In hũilitate ſupiores inuicē arbitremini. ꝛ
ad Epheſ. vi. Vos dñi ꝓpter deũ remittētes
minas. ſcientes: q: ꝛ illoꝝ ꝛ veſter dñs eſt i ce/
lis. Tercio mercedis donationē De q̃ Mat
thei. x. Dign⁹ eſt mercenari⁹ mercede ſua. ꝛ te
nent᷑ eis dñi ſoluere pciũ ante ſol' occaſum.
Thob. iiij. Quicũq̃ꝫ tibi aliq̇d opatus fuerit
ſtatim ei mercedē reſtitue: ꝛ merces mercēna/
rij tui apud te omĩno nõ remaneat. ꝛ nõ ꝑ no
ctē debes retinere vltra ſuã voluntatē. quia eſt
pctm̃ clamitans in celũ nõ ſoluere pciuꝫ mer
cennarioꝝ. Vñ Jaco. v. Merces opariouꝫ
veſtroꝝ q̃ defraudata eſt a vobis clamat: ꝛ cla
mor eoꝝ in aures dñi ſabaoth introiuit. Sꝫ
pleriq̃ꝫ ſunt q̇ paruipendũt: mercedē ꝓtrahen
tes ad longũ tps. cũ ſcribit᷑ Eccl. xxxiiij. Qui
effundit ſanguinē: ꝛ q̇ fraudeꝫ facit mercēna/
rio fratres ſunt. Sꝫ ſi proxim⁹ eſt par tibi ꝛ eq
lis redde ei q̃ ei⁹ ſunt. Primo ſcꝫ dilectioneꝫ.
Ro. xiij. Nemini quicq̃ꝫ debeat᷑ niſi vt inuicē
diligatis. ꝛ hec dilectio quã tenemur ſtat ĩ tri
bus. Primo redde ei in aduerſitate cõpaſſio/
nē. ad Rom̃. xij. Flete cũ flentibꝫ. ꝛ. i. Coꝛ. xij.
Si patit᷑ vnũ membrũ: cõpatiunt᷑ oĩa mem/
bra. ꝛ ſic nos vt fecit apl's. ij. Coꝛ. xi. Quis in/
firmat᷑ ꝛ ego nõ infirmoꝛ. Jõ Eccl. vij. Ne de
ſis ploꝛantibꝫ in ꝯſolatione. Grego. Quãto
q̇s charitate ꝑfectioꝛ: tanto ꝑfectius doloꝛes
ſentit alienos. Scdo redde ei ĩ ꝓſperitate cõ/
gratulationē. ad Ro. xij. Gaudete cũ gaudē/
tibꝫ. ꝛ h̄ opatur charitas. i. Coꝛ. xiij. Chari/
tas ꝯgaudet veritati. Aug⁹. Vis hr̃e merce/
dem de alieno bono gaude ꝛ mercedē cõpaſti.
Grego. Charitas aliena bona facit nr̃a. Ter
cio redde ei in neceſſitate ſubuentionē. i. Joh.
iij. Qui habuerit ſubam hui⁹ mũdi ꝛ viderit
fratrē ſuũ neceſſe hr̃e: ꝛ clauſerit viſcera ſua ab
eo: q̃uo charitas dei manet in eo. Chriſ. Om
nia q̇ nobis dñs de⁹ dat ꝑ nos alijs dat. Jdo
Lu. xi. Qd ſupeſt date elemoſynã. Sexto de
bem⁹ reddere deo q̇ dei ſunt. ꝛ ſunt tria. Prĩo
coꝛpa nr̃a ad immolandũ. ad Ro. xij. Obſe/
cro vos vt exhibeatis coꝛpa vr̃a hoſtiã viuen
tem ſanctã deo placentē. Scdo coꝛ ad diligē/
dũ. Deutero. x. Et nũc iſrael q̇d dñs de⁹ tuus
petit a te: niſi vt timeas dñm deũ tuũ ꝛ ambu
les in vijs eius. ꝛ diligas eum ac ſeruias dño
deo tuo in toto coꝛde tuo ꝛc. Roma. xiij. Ple
nitudo legis eſt dilectio. Auguſ. Dilige ꝛ fac
quicq̇d vis. q: cũ dilectiõe nemo dãnat᷑: ꝛ ſine
dilectione nemo ſaluat᷑. Tercio aĩam ad deuꝫ

laudandũ. Eccl.xxv. Bono anĩo gl̃iaꝫ redde deo.pſ.cij. Benedic ania mea dño. ⁊ oĩa q̃ intra me ſunt nomini ſctõ ei⁹. Et ſic fecit maria Lu.i. Magnificat aĩa mea dñm. Ultimo deniqꝫ redde ei nũmũ cenſualeꝫ ad dñm ꝓfitendũ. hũc nũmũ de⁹ fabricauit. qꝛ aĩa a deo creando infundit. ⁊ habet imagineꝫ ei⁹. iõ req̃ret eã a nobis Ezech.xviij. Omes anĩe mee ſunt ſicut aĩa pr̃is. ita ⁊ aĩa filij mea eſt. iõ dicit. Oſtẽdite mihi nũmiſma cẽſus. ⁊ cui⁹ eſt imago. Geneſ.i. Faciamus hoĩeꝫ ⁊c̃. Idcirco reddite que ſunt dei deo.

Dñica viceſimaquarta.
Sermo. CLXXIIII.

Puella tibi dico ſurge.

ſcribit Mat.ix. marci v. ⁊ Lu.viij. p Cõmũe ꝓuerbiũ dinoſcit. longa egritudo eſt mortꝭ certitudo. Spũaliter. Sic q̃ diu egrotat iacendo in mortali. tal' raro reſurgit ad vitã gratie. Deq̃ Grego. in regiſtro. Qui ad extremã expectat horã obitus: a merito pñie eſt alienus. Cui cõſonat apl's Ro.ij. Scdm impenitens cor tuũ theſaurizas tibi iram in die ire. ꝓpter qd̃ hortat nos Aug. in li. de pñia. ⁊ hr̃ in can. de pñia di.vij. nullus. Nullus expectet quiſqꝫ peccare nõ põt. arbitrij em̃ q̃rit libertatẽ vt delere poſſit cõmiſſa nõ neceſſitatẽ. Idcirco dicitur Eccl.v. Non tardes ↄuerti ad dñm et ne differas de die ĩ diẽ. Rõ Gre. Timendũ eſt q̃ expectat miſicordiã in ueniat iudiciũ ⁊ iuſticiã. Sicut amon fili⁹ manaſſes.iiij. Reg.xxi. q̃ fecit malũ in ↄſpectu dñi: ſicut fecerat pr̃ ei⁹ ⁊ miſit ſe ſup ſera pñia ſicut euenit pr̃i ſuo: ſed nõ inuenit. qꝛ ſui ei⁹ interfecerũt eũ in domo ſua. ⁊ ſic mortu⁹ eſt in pc̃tis. Iõ Aug⁹. Periculoſiſſimũ eſt ⁊ interitui vicinũ vſqꝫ ad mortẽ ꝓtrahere pñie remediũ. qd̃ docet Eccs.xij. Memẽto creatorꝭ tui in diebꝯ iuuẽtutis tue anteqꝫ veniat tps afflictiõis tue. naꝫ h̃ eſt homini ſalubre ⁊ deo acceptabile. Iõ Treno.iij. Bonũ eſt viro cũ portauerit iugũ ab adoleſcẽtia ſua. ⁊ h̃ eſt qd̃ vult thema. Puella tibi dico ſurge. Notãter dicit puella ⁊ nõ vetula. qꝛ ſenect⁹ difficulter ſurgit a ↄſuetis. vt di. Grego. Difficulter ſurgit quẽ moles male ↄſuetudinis pmit. In ꝟbis euãgelij duo innuũt Primo ꝑncipis ſinagoge deuota ſupplicatio Scdo mlierꝭ emorroiſſe ſecreta ſanatio. Primũ ibi. loquẽte ieſu ecce ꝑnceps vn⁹ ⁊c̃. Secũdũ ibi. ecce mlier q̃ fluxuꝫ ſanguinis ⁊c̃. De ꝑmo dicit. In illo tp̃e. loquẽte ieſu ad turbas ecce ꝑnceps vn⁹ acceſſit ⁊c̃. Hic dat doctrina ꝑncipibꝯ vtriuſqꝫ ſtat⁹ vt libenter accedãt ad verbũ dei. ⁊ diligẽter audiãt illud vt prudẽter regant ppl'm dei dicẽtes cũ ſalomone.iij. Re.iij. Ego ſum puer paruulus ⁊ ignorãs. ſequit. dabis ſeruo tuo cor docile vt ppl'm tuũ iudicare poſſit ⁊ diſcernere inter bonũ ⁊ malũ. Nã dicit Iſido. de ſum. bo. Reges ⁊ ꝑncipes ſicut ceteros ſtatu dignitatꝭ excellũt. ſic moribus ⁊ ſcientia alios ꝓcellere debẽt. ſꝫ heu iam pauci ſunt tales. Iõ dr̃. Ecce. q̃ſi q̃d nouũ ⁊ mirabile. nã ſicut ẽ inter ꝑncipes chriſtianos: ſic erat inter ꝑncipes iudeos. de q̃bꝯ Ioh.vij. Nũq̃d ex ꝑncipibꝯ aliq̃s credidit in eũ. aut ex phariſeis. ſed turba hec q̃ non nouit legẽ maledicti ſunt. ꝓpter qd̃ loquit Aug⁹. dicẽs. Principes ⁊ reges hui⁹ ſeculi de q̃nto in ſeculo ſunt altiores: de tanto ad malũ proniores. ⁊ iõ. qꝛ neminẽ hñt quẽ timẽt: ſi deũ p̄ ocul' non hñt. ſic ſcribit Iſido. de ſum. bo. li.iij. c.xi. Difficile ẽ ꝑncipem ad meli⁹ regredi ſi vicijs fuerit implicatus. ppli em̃ iudicẽ metuũt ⁊ a malo ſub legibus coercentur. reges aũt ⁊ ꝑncipes ſolo dei timore ⁊ metu gehẽne coercent. iõ ſubdit ibidẽ Principem nõ optet delinq̃re ne alijs p̄bebat formã delinquẽdi. ſꝫ alijs p̄bere debent exẽpla iuſticie. vt inquit Iſido. de ſum. bo. li.iij. c.x. Qui recte vtit ꝑtãte factꝭ debet oñdere formaꝫ iuſticie. vt habet in de ↄſtitutiõibꝯ. c. oẽs. Qd̃ q̃s iuris in alterũ ſtatuit: eo ipe ↄtra ſe vti debet. Sed heu oppoſitũ repit vt ſcriptura ↄq̃ritur.i. Eſdre.ix. Man⁹ ꝑncipũ et magiſtratuũ fuit in trãſgreſſione hac ꝑma. ꝓpter qd̃ et priores erũt in pena. vt dicit Iſido. Quanto nitidiores ſunt h̃ in purpura regali: tãto deſpectiores in via infernali. ꝓpter qd̃ ↄq̃rit aplus i. Cor.i. Nõ multi ſapiẽtes ſꝫ carnẽ. nõ multi potentes. nõ multi nobiles. ſꝫ q̃ ſtulta ſunt mũdi elegit de⁹. Iõ dicit in textu. Ecce princeps vn⁹ ⁊ hic dicebat iayrus: q̃ſi in fide illuminat⁹. hic acceſſit ⁊ adorauit eũ. ſ. faciẽdo ſibi reuerentiã: vt nathan dauid fecit. k Nota iſte impetrauit qd̃ petijt. Rõ. qꝛ vertebat ſe ad ſuũ principiũ. corp⁹ ad terrã. aĩam ſurſum ad celũ. Pro q̃ ſciendũ q̃ttuor ſunt genera hoĩm q̃ accedunt ad chriſtũ ⁊ impetrant grãm ⁊ gliaꝫ. Primi ſunt ꝟe credẽtes. Scdi certa ſpe ſperãtes. Tercij in charitate dei feruẽtes. Quarti bona opantes. Primi q̃ accedũt ad chriſtũ ⁊ impetrãt ſunt veri credẽtes. vt patet Iaco.i. Si q̃s veſtrũ indiget ſapiẽtia poſtulet a deo. poſtulet aũt in fide nihil heſitãs.

nã dubi⁹ in fide infidel' eſt. vt habet̃ de here. c.
dubi⁹. Jõ apl's Heb. xi. Credere oportet acce/
dentẽ ad deũ. Rõ Aug⁹. de fide ad petrum. Fi
des eſt hũane ſalutis initiũ ꝛ fundamẽtũ om
niũ virtutũ. ꝑpter qd apl's Ro. v. Habemus
acceſſum ꝑ fidẽ in grãm iſtã in q̃ ſtam⁹. nã fi/
des impetrat triplicẽ ſalutẽ. Primo corꝑalez
Lu. xviij. Dixit ieſus ceco ſedenti ſec⁹ viã. re/
ſpice. fides tua te ſaluũ fecit. Scdo ſalutẽ ſpi
ritualẽ. vt habet̃ Lu. vij. de maria magdalena
cui ait ieſus. vade in pace. fides tua te ſaluã fe
cit. Tercio fides impetrat ſalutez eternalez. vt
habet̃ Marci vlti. Qui crediderit ꝛ baptiſa/
tus fuerit: ſalu⁹ erit. ꝛ Joh. xi. dixit ieſus mar
the. Si credideris videbis gliam dei. Jõ ma
giſter in. iij. di. xxv. Sine fide nemo põt ꝯſeq̃
iuſtificationẽ a pc̃tis in h̃ ſeculo ꝛ ꝑuenire ad
eternã vitã in futuro. Heb. xi. Impoſſibile eſt
ſine fide ꝛc̃. Ro. xiiij. Omne qd non eſt ex fide
pctm̃ eſt. nõ intelligit̃ ꝙ peccet in omĩ ope ſuo
ſed intelligit̃ ꝙ peccat qñcũqꝫ aliqd op⁹ ex in/
fidelitate opant̃. Uel ſic. Uita infideliũ ñ eſt
ſine pc̃to: eo ꝙ ſine fide nõ tollit̃ pctm̃. Secũ/
di ſunt certa ſpe ſperãtes. nã ex fide ꝯgnoſcũt
deũ remuneratorẽ: ſed ſpe expectãt remunerati
onẽ. Magiſter in. iij. di. xxvi. Spes eſt certa
expectatio future beatitudinis ex grã dei ꝛ me
ritis p̃cedentib⁹ ꝑueniens. Jõ Hebreo. iiij.
Adeam⁹ cũ fiducia ad thronũ ꝛc̃. Sanctus
Tho. ij. ij. q. xviij. Spes erigit mentẽ a terre/
nis ad celeſtia cũ fiducia impetrandi ea q̃ deſi
derat. Deutero. xi. Omĩs loc⁹ quẽ calcauerit
pes veſter: veſter erit. Bern̄. In q̃ntũ pedẽ ſpei
noſtre ponim⁹ in deũ. intantũ poſſidem⁹ hic
in grã: in futuro in glĩa. Roma. v. Spes non
ꝯfundit. Ecci. ij. Qui timetis deũ ſperate in il
lũ. ſcientes ꝙ nullus ſperauit in dño ꝛ confu/
ſus eſt. Tercij ſunt in charitate dei feruentes.
Grego. ſup Ezech. Deũ amare eſt ad eũ acce
dere. Aug⁹. Ad deũ accedim⁹ nõ pedibus cor
poris: ſed affectõib⁹ mẽtis. Jõ apl'us. i. Cor.
xiij. nomiat charitatẽ excellẽtiorẽ viã qua ad
deũ itur. Quarti bona opantes. nã ſicut ꝑ ma
la opa hõ elongat ſe ab eterna beatitudine. ſic
ꝑ bona opa appropinquat. Jaco. iiij. Appro
pinquate deo ꝛ appropinq̃bit vob. ſcꝫ eterna
premia dando. iuxta illud. i. Petri. ij. Jeſum
chriſtũ accedẽtes ſicut ad lapidẽ viuũ. i. ꝑ bo/
na opa. qd fecit ille q̃ acceſſit ꝑ fidẽ ꝛ adorauit
eũ ꝑ verã humilitatẽ. q2 dicit text⁹. ꝓcidẽs ro
gabat eũ dicẽs. Dñe filia mea modo defuncta
eſt. ecce humilitas cũ ſe ad terrã ꝓſtrauit: pro
pter quod impetrauit. iuxta illud Ecci. xxxv.

Oratio humiliantis ſe nubes penetrabit. ꝛ pſ.
ci. Reſpexit in orõem hu. ꝛc̃. L Jõ ſub/
dit deſideriũ hui⁹ p̃ncipis dicens. Ueni ꝛ im
pone manũ tuã ſup eam ꝛ viuet. q. d. manus
tua eſt valida q̃druplici modo. Prĩo eſt om
niũ creatiua. De q̃ pſ. xciiij. Ipſius eſt mare ꝛ
ipe fecit illud: ꝛ ſiccã ꝛc̃. Scdo oĩm ꝯſeruati/
ua. De q̃ pſ. cxxxviij. Man⁹ tua deducet me
ꝛc̃. tua ſcꝫ in eſſe. nã ſm̃ Grego. Eſſe noſtruz
ex nihilo eſt ꝛ in nihilũ rediret. niſi de⁹ manu
regiminis ꝯſeruaret. Tercio man⁹ ei⁹ eſt om
niũ ꝓtectiua. De quo Jſa. xlix. In vmbra ma
n⁹ ſue ꝓtexit me. q2 ſm̃ Bern̄. Humana natu
ra ſic eſt condita vt neceſſario habeat ꝓtectorẽ
quẽ habuit ꝯditorem. Et ſic magna fatuitas
eſt ſe erigere ꝯtra deũ ꝛ ei ꝯtradicere. In ſili vt
ſcribit̃ Jſa. x. Nunq̇d gloriabit̃ ſecuris ꝯtra eũ
qui ſecat in ea. aut exaltabit̃ ſerra ꝯtra euz a q̃
trahitur. q. d. nõ. Sic nec peccator exaltari de
bet ꝯtra deũ. cũ ſine eius adiutorio nihil agere
põt ſaltẽ meritorie. pſ. xciij. Si dicebã motus
eſt pes me⁹ ꝛc̃. Quarto man⁹ eius eſt oĩm ſal
uatiua Jſa. lix. Nõ eſt abbreuiata man⁹ do
mini vt ſaluare nequeat. Idcirco dauid deſi/
derauit hanc manũ dicẽs pſ. cxviij. Fiat ma/
nus tua vt ſaluet me. Hec eſt man⁹ ſub cuius
ditione omnes ſumus. iuxta illd Hiere. xviij.
Sicut lutuz in manu figuli: ſic vos in manu
mea. Quĩto hec man⁹ eſt oĩm remuneratiua.
De quo pſ. cxliiij. Aperis tu manũ tuam ꝛc̃.
vnicuiqꝫ eñ tribuet iuxta meritũ bonis ꝛ ma/
lis Jſa. vlti. Cognoſcet̃ man⁹ dñi in ſuis ei⁹
ꝛ indignabit̃ inimicis. M Moraliter.
filia principis eſt aĩa. et ſuperior ps rõnis eſt
princeps. Filia. i. aĩa eſt defuncta qñ iacet in
mortali. Ezech. xviij. Aĩa que peccauerit ipa
morietur. Nã ſicut mors eſt ſepatio aĩe a cor
pore. ſic peccatũ eſt ſepatio a deo. Jſa. lix. Ini/
quitates veſtre diuiſerũt inter vos ꝛ deum ve
ſtrũ. Illius mortis tria ſunt ſigna. Primũ ca
rentia anhelit⁹. i. ꝯfeſſiõis defect⁹. Judith. vi.
Gladi⁹ militie mee trãſeat ꝑ latera tua. ꝛ con
fixus cades inter vulneratos iſrael. ꝛ nõ reſpi
rabis. Gladi⁹ eſt temptatio diabolica q̃ ver/
beratur aĩa pctõris. ꝛ non reſpirat emittẽdo
anhelitũ in ꝯfeſſione. i. Regũ. ij. Impij in te/
nebris ꝯticeſcent. Scdm ſignũ eſt oĩm mem
brorũ frigiditas. De q̃ Matth. xxiiij. Quo/
niã abundabit iniquitas refrigeſcet charitas
multorꝫ. Charitas eſt q̇dã ſpũalis calor ĩ ani
ma. quo extincto per venenũ peccati remanet
frigida. Hiere. vi. Sicut frigidã facit ciſter/
na aquã ſuã. ſic frigidã fecit maliciam ſuã. ſic

⁊ malicia tua aiam tuaȝ. Terciū ſignum eſt
pulſus defectꝰ ⁊ carentia motꝰ. ſ. pietatis ⁊ bo/
norū operū. Exo. xv. Fiant imobiles q̄ſi lapiſ
Hec p̄t dicere chriſto. Ueni ⁊ impone manū
tuā ⁊ viuet. Reuera om̄is nr̄a vita ſtat in eo.
Nam ipe eſt de q̄ Prouer. viij. Qui me inue
nerit inueniet vitā. Nā ipe eſt lignū vite ī me
dio paradiſi ſitū. i. vteri ꝟginalis. Ipe eſt ver
bū vite qui oibus nobis dat vitā gratie ⁊ glo
rie. Joh. x. Ego veni vt vitā habeant. De quo
i. Joh. iiij. In hoc apparuit charitas dei ī no/
bis: quoniā filiū ſuū vnigenitū miſit in mun
dū vt viuamꝰ p eū. Nam ipe dixit Joh. xiiij.
Ego ſum via veritas ⁊ vita. De quo Actuuȝ
xvij. Ipe dat om̄ibꝫ vitam ⁊ inſpirationem.
Dicamus igit̄ humiliter adorando. dn̄e filia
mea ⁊c. ¶ Pro quo ſciendū ad reſuſci/
tationē huiꝰ puelle ſeptē legunt̄ facta Primū
ꝙ pater p illa rogauit. in q̄ notat̄ ꝙ exiſtēti in
mortali: neceſſe eſt oratio alicuiꝰ iuſti: cuȝ p ſe
nō poſſit ſibi grāȝ ꝑmereri Cuiꝰ quadruplex
eſt ratio. Prima eſt indignitas ſtatꝰ. qꝛ ille q̄
eſt in mortali indignꝰ eſt omni bono. vt dicit
Aug. etiā pane quo veſcit̄. Job. xxx. Ipa vita
putat̄ indignꝰ. ſic miles q̄ denegat ſeruitiū de
bitū dn̄o ſuo regi: ⁊ vadit ad aduerſariū regiſ.
ſic pctōr qui ſe ſeparat a deo. Iſa. lix. Iniqui/
tates veſtre diuiſerūt ⁊c. idcirco nō exaudit̄ a
deo. Ps̄. lxv. Iniquitatē ſi aſpexi ī corde meo
nō exaudiet dn̄s Secunda ratio: qꝛ eſt in ira
dei. ad Roma. ij. Ira ⁊ indignatio: tribulatio
⁊ anguſtia in om̄ē aiam homis opantis ma
lū. ⁊ eſt digna morte. Sap. xv. Maloꝝ ama
tores digni ſunt morte. Tercia ratio. qꝛ n̄ ha/
bet radicē merendi. i. charitatē. meritum enim
eſt ſeruitiū cū dilectione impenſuȝ. ſꝫ peccatū
mortale ⁊ charitas ſm Augꝰ. directe opponū
tur. quapropter ſi homo ſeruit diabolo ī mor/
tali nō pōt ſeruire deo dilectiōe filiali Mat.
vi. Nemo poteſt duobꝫ dn̄is ⁊c. Quarta ra/
tio. qꝛ nō eſt dignꝰ p ſe venire ante faciē regis
Unde Grego. Cū is qui diſplicet ad interce
dendū mittit̄ animꝰ irati iudicis ad deteriora
ꝓuocatur. Ideo oportet ꝙ p mediatorē recō/
ciliet̄ur. ſicut abſalon reconciliatus eſt dauid
mediante ioab. ij. Regū. xiiij. Propter quod
ꝯſulitur peccatori ad aliq̄d ſuffragiū ſancto/
rū conuerti. Et hoc ſignificatur p patreȝ pu/
elle: qui vocat̄ iairus: q̄d interp̄tat̄ illumina/
tus. ⁊ ſignificat virū iuſtū gratia illuminatū
qui debet intercedere p pctōre. quia ſcribitur
Jaco. v. Multū valet dep̄catio iuſti aſſidua
Nam ad orationē ioſue ſtetit ſol vſqꝫ vlciſce/
retur ſe de inimicis. Joſue. x. Item ad orōneȝ
Ezechie reuerſus eſt ſol decē gradibꝫ quibus
deſcēderat. Iſa. xxxviij. Item ad ipiꝰ orōneȝ
vna nocte ꝑcuſſit angelus dn̄i. clxxxv. milia
in caſtris ſennacherib regis aſſirioꝝ. iiij. Re/
gū. xix. Item ad orationē helie clauſum eſt ce
lū annis tribꝫ ⁊ ſex menſibꝫ. iij. Regū. xvij. et
xviij. Item ad orationeȝ eccl'ie. h̄ eſt chriſtifi/
deliū liberatꝰ eſt petrus a carcere. Actuum. xij
Idcirco eſt multū neceſſaria ⁊ ꝓficua orō iu/
ſtorū deuota. p infirmo peccatore. dicendo ve
ni ⁊ impone manū tuā ⁊c. ¶ Pro q̄ ſci/
endū manꝰ chriſti habet quinqꝫ digitos. id ē
q̄nqꝫ beneficia quibꝫ a morte pc̄ti ſuſcitat̄ aīa.
Primꝰ digitꝰ eſt pollex. ⁊ dicit̄ a pollicendo q̄
tangit aiam penitentiſ qn̄ pollicet̄ a peccatiſ de
cetero abſtinere. ſicut dauid in ps̄. cxviij. Iu/
raui ⁊ ſtatui ⁊c. hic eſt digitꝰ q̄ ſcribit in terra
cordis propoſitū nō peccandi dicenſ. Iniqui
tatē odio habui ⁊ abominatꝰ ſum. Ps̄. cxviij
Secūdus digitꝰ dicit̄ index: ab indicando.
illo digito tangit pctōrem qn̄ p ꝯfeſſioneȝ in
dicat actꝰ ſuos. De quo Lu. xi. Si in digito
dei eijcio ⁊c. Hic eſt ille digitꝰ qui tetigit lin/
guā muti ⁊ cepit loq̄ recte Marci. vij. Bern̄.
Per confeſſionē remittitur peccatū: ⁊ diabolꝰ
amittit principatū. Terciꝰ digitus eſt mediꝰ
quo tunc tangit penitentē qn̄ ſeruat medium
ſcꝫ ꝙ nō nimis ꝑſumit de venia ſed timet. ne/
qꝫ nimis timet ſed etiaȝ ſperat. Grego. Nihil
ſecurꝰ ſpe. ⁊ Eccl'i. v. De ꝓpiciato peccato no
li eſſe ſine metu. Augꝰ. Nemo ſecurꝰ eſſe debet
in hac vita. Prouerb. xiiij. Sapiens timet ⁊
declinat a malo. Exodi. viij. Digitꝰ dei hic eſt
Quartus digitus eſt fidius ſiue anularis. et
eſt ab anulo dictus. ⁊ ſignificat opationē bo/
nam. Per hunc digitū ſm Bern̄. opat̄ quod
volumꝰ. coopatur q̄d poſſumꝰ. ad Phil. iiij.
Omnia poſſum in eo qui me cōfortat. Quin
tus auricularis. et ſignificat humilitatem. vt
de bonis ſe non eleuet. Cantico. v. Digiti mei
pleni mirra probatiſſima. mirra eniȝ vermes
de corpore exterminat. ⁊ ſic humilitas vermeȝ
ſupbie. Illa eſt manus. id eſt gratia adiuuās
Ezech. iij. Manus dn̄i erat mecum confor/
tans me. Sequitur in euangelio. ⁊ viuet. ad
Gal. ij. Uiuo aūt iam nō ego: viuit xp̄o in me
chriſtꝰ. ⁊ Ro. vi. Gratia dei vita eterna. Se/
cundū q̄d factū eſt circa reſuſcitationē huius
puelle eſt patris ⁊ matris aſſumptio. Mora
liter. Patrē ⁊ matrē aſſumit qui ſe terrenuȝ et
mortaleȝ cognoſcit. iuxta illud Gen̄. iij. Ter
ra es ⁊ in terrā reuerteris. Nā ſm Gregoriuȝ

Nihil ſic reuocat a peccatꝭ ſicut frequēs mor/
tis meditatio. Terciū eſt tibicinū excluſio. et
ſignificat vane leticie remotionē. Dicit nāqꝫ
Auguſ. Quid eſt ſeculi leticia niſi impunita
nequicia. nā eſt a deo maledicta Luce. vi. Ve
vobis q̄ hic ridetis. qm̄ lugebitis ⁊ flebitiſ. id
circo eſt excludenda. vt dicit Hiero. Nō pōt
hic q̄s gaudere cū ſeculo: ⁊ ibi regnare cū chri
ſto. Quartū eſt turbe eiectio. i. tumultuantiū
cogitationū expulſio. De q̄ Aug⁹. ad demetri
adem v̄ginē. Eſt tutiſſimū atqꝫ pfectū expelle
re tumultū malarū cogitationum. Nam ſm̄
Bern̄. Dū minima nō ſpernim⁹ interdū labi
mur ad turpia. Idcirco Iſa. i. Auferte malū
cogitationū veſtrarū ab oculis meiſ. Sap. i.
Peruerſe cogitatiōes ſepant a deo. Quintū
eſt triū diſcipulorū Petri. iacobi ⁊ iohannis
ſuſceptio. qui ſignificant tres v̄tutes. Per pe
trū ſignificatꝰ peccati cognitio. q꞉ dicit Iſido.
lib. de ſum. bo. Magnā partē iuſtificatōis h̄z
qui ſeipm̄ cognoſcit. eo ꝙ inquit Bernar. Ne
minē poſſe ſaluari ſine cognitiōe ſue mentis.
idcirco requiritꝰ petrus. i. ꝓpria cognitio. Se
cundo p̲ iacobū intelligitꝰ viciorū ſupplanta/
tio. nā quid valeret pctā cognoſcere: ſi homo
p̲ diſplicentiā nō ſupplantaret. Idcirco Ps.
xvij. Supplantaſti inſurgētes in me ſubtus
me. i. affectus viciorꝫ. nā peccatū nō nocet dū
diſplicet. ſcꝫ p̲ cordis ꝯtritionē. cū in ānio cō/
trito ⁊ ſpiritu humiliato ſuſcipiamur a te do/
mine Dan̄. iij. Tercio p̲ iohannē intelligitur
boni ꝓpoſiti ꝯceptio ⁊ volūtatis bone. eo ꝙ di
cit Grego. Nō vacat man⁹ a munere vbi ar/
cha cordis eſt plena bona volūtate. Sextum
eſt man⁹ puelle a chriſto retentio: quia tenu/
it manū eius. ⁊ ſignificat ei⁹ auxiliationē. q꞉
hec oīa non poſſunt fieri ſine auxilio gratie
Ideo Ps. lxxxviij. Veritas mea ⁊ miſericor/
dia mea cū ipo. manus em̄ mea auxiliabitur
ei. nā ſm̄ Bern. Redituris ad patriā tria ne
ceſſaria ſunt. ſcꝫ bene noſſe. bene velle: ⁊ bn̄ poſ
ſe. Primū eſt bene noſſe. q꞉ dicit Aug. Inco
gnita amare nō poſſum⁹. ſed cognitio boni n̄
eſt a nobis: ſed a deo. Iob. xxxij. Inſpiratio oī
potentis dat intelligentiā. Iō Sap. ix. Sen
ſum tuū quis ſciet niſi tu dederis ſapientiā et
miſeris ſpūm ſanctū tuū de altiſſimis. Secū/
dū eſt bene velle. ⁊ hoc nō eſt a nobis. vt dicit
Auguſti⁹. Nemo pōt bonū velle ſine gratia.
nō tamē eſt ex gratia ſola: ſed etiā arbitrio no/
ſtro. vt dicit Aug⁹. de pfectiōe iuſticie. non ꝙ
ſine volūtate noſtra agatꝰ. ſed volūtas nr̄a ni/
hil boni agit niſi diuinit⁹ iuuetꝰ. Terciū eſt be
ne poſſe. nā nō ſufficit bene velle. vt habetꝰ. lxx
vi. di. nō ſatis. Nō ſatis eſt bene velle: ſꝫ et be/
ne facere. neqꝫ ſatis eſt iterū bene facere: niſi id
ex bono fonte ꝓcedat. hoc eſt ex bona volunta
te ꝑficiſcatꝰ. ſed bene facere nō eſt noſtrū. Ro.
vij. Velle adiacet mihi: ꝑficere autē bonū nō
inuenio. ſed eſt dei gratie. vt dicit Aug⁹. Gra
tia dei opatꝰ ꝙ velim⁹. coopatur ꝙ poſſum⁹

De eadem dominica.
Sermo. CLXXV

Onfide filia. fi

c
des tua te ſaluā fecit. ſcribitꝰ origi/
naliter Matth. ix. P Iſta
eſt ſcd̄a ꝑs iſti⁹ euāgelij. in qua dixi ſcd̄o ſub/
iungitꝰ mlieris emorroiſſe ſecreta ſanatio. ibi.
ecce mlier q̄ patiebatꝰ fluxū ſanguinis ānis. xij
Marcus ⁊ Lucas dicūt ꝙ medicꝭ erogabat
oīa ſua bona. ſꝫ nō ꝑfecerat: ſꝫ deteri⁹ habe/
bat. vbi notatꝰ p̲iculū infirmitatis: q̄ nō potu/
it ſanari a medicis terrenis. iō ſeruata erat me
dico celeſti chriſto. Ecce. ſ. miraculū magnū.
Mulier q̄dam. ſ. martha acceſſit retro. ꝓpter
verecundiā. q꞉ immūda ſm̄ legē. tetigit fim/
briam veſtimēti eius. ecce humilitas. dicebat
intra ſe. ſi tetigero tm̄ fimbriā veſtimenti eius
ſalua ero. ecce fides. ⁊ ieſus ꝯuerſus. dicūt Lu/
cas ⁊ Marc⁹ ꝙ ſtatim ſanata eſt. chriſt⁹ autē
cognoſcēs v̄tutē q̄ de eo exierat conuerſus ad
turbā di. q̄s tetigit veſtimēta mea. cunctis ne
gantib⁹ di. mlier ⁊ q̄ cū ea erāt diſcipuli. prece
ptor turbe te cōprimunt. ⁊ tu dicis. q̄s me teti
git. q̄bus ieſus ait. nā ⁊ ego noui de me v̄tutē
exiſſe. ⁊ circūſpexit eā videre q̄ hoc fecit. vidēs
aūt mulier: q꞉ eū nō latuerat tremens venit ⁊
ꝓcidit ad pedes ei⁹. ⁊ ob quā cauſā tetigerat
eū indicabat corā oīni pplo. ⁊ quō ꝯfeſtim ſa
nata eſt. tūc chriſt⁹ dixit illi. cōfide filia. quia
fides tua te ſaluā fecit. ⁊ ſtatim ſanata eſt ex il
la hora. Querit Chriſo. quare hāc mlierē la/
tere volentē chriſt⁹ manifeſtauit. Rn̄det pri/
mo vt nō h̄ret ꝯſciētie remorſum. q꞉ fecit con
tra legꝭ ꝓceptū. Scd̄o vt ipā corrigerē. quia
chriſtū latere exiſtimabat q̄ eſt cognitor oīm.
Tercio vt fidē ei⁹ cūctis in exemplū oſn̄deret.
Quarto vt fidē principis ꝯfortaret. Ambro.
di. ꝙ fuit martha. Euſebi⁹ in ſcolaſtica hyſto
ria li. vij. di. nō. ſed gentilis. Iō Chriſo. fide
lior fuit hec mulier archiſinagogo. nā ille me
dicū ducebat. huic tactus fimbrie ſufficiebat
Et vocauit eā filiā. vnde ꝓueniat hec filiatio
vt cognoſcamus q꞉ a fide. ſubdit. fides tua te

ſaluā fecit. Joh. i. Dedit eis poteſtatem filios dei fieri ꝛc. Chriſo. dicit. Fides ſanauerat eã nō ꝟtus ſua. ad deſignandū ꝙ honorē deo debemus. ¶ Moraliter. ꝑ hanc mulierē ſignificatur pctõꝛ carnali vicio ſanguinolent⁹ Jſa. i. Manus veſtre ſanguine plene ſunt ꝛc. talis duodecim annis: id eſt ſupabundanter peccat. Hec mulier mlt̃a ꝑpeſſa eſt. vt dicitur Marci. v. ꝛ ſic huic vicio dediti amara verba. amarioꝛa facta. ſcꝫ moleſtias coꝛpis: cecitatē mentis. dāna rerū. odia hominū. diſpendiū fame patiunt̃. Itē erogant oīa ꝑ voluntate carnis. Grego. in moral. Luxuria ebetat ſenſum. ↄfundit intellectū. maculat volūtatē. obſcurat memoriā. ꝛ ſi mentem occupauerit vix bona ꝑcogitare ꝑmittit: ꝛ ſubam ↄſumit temporalē: ſꝫ nihil ꝑficit Hiero. ſup Oſee. Luxuria inſatiabilis eſt voluptas. ꝛ q̃nto mag⁹ capitur: tanto mag⁹ incentiuū patit̃. vires in foꝛnicatione deficiūt: ꝛ foꝛnicādi deſideriū nō q̃eſcit. Qui vult ab h̄ vicio mūdari tangat fimbriā veſtimēti chriſti. i. paſſionē chriſti in carne. veſtimentū eſt hūanitas. Phil. ij. Habitu inuētus vt hō. Hec eſt tunica talaris ioſeph intincta hedi ſanguine. h̄ eſt veſtimētū qḋ ꝑ redemptiōe humani generis fuit rubricatū in cruce. ꝙ mirantes angeli ſm Dyo. dixerūt illud Jſa. lxiij. Quare rubrū eſt indumentū tuū. rn̄dit. torcular calcaui ſolus. Fimbria veſtimenti eſt eius paſſio. q̄ eſt finale preciū nr̄e redemptiōis. hoc tangam⁹ Phil. ij. Hoc ſentite in vobis ꝛc. dicit Bern̄. Paſſio tua domine ſup ſidera illuminat intellectū. ſup ignē accendit affectū. ſup aerem emollit coꝛ meū. ꝛ ſuper aquā fecūdat. paſſio vltimū ꝛ ſingulare refugiū. deficiente iuſticia: deficiente ſanctitate ꝛ meritis ſuccurrit paſſio tua.

De eadem dñica.
Sermo. CLXXVI.

Puella tibi dico ſurge: ꝛ ſurrexit. Matth. ix.

R Bern̄ ſup Canti. ſmone. lxxi. di. In hoc nobilis creatura ad imaginem ꝛ ſimilitudinē dei facta in ſe facit antique dignitatis honorē receptare. cūqꝫ recupare ſe iudicat: cū ſe indignū ducit huic labenti ſeculo ↄformari. reformari magis ſatagens. iuxta apl̄i doctrinā. in nouitate ſenſus ſui in eā ſimilitudinē in qua ſe ↄditā nouit. Ac etiā ꝑ h̄ cogens vt dignū eſt ipm̄ ſeculū qḋ ꝑpter ſe factū eſt verſa vice miro in modū ↄformari ſibi. Cum oīa ei opari in bonū incipiūt tanq̄ꝫ in ꝓpria ꝛ naturali foꝛma abiecta degenere ſpecie recognoſcendo dñm ſuū: cui ad ↄfoꝛmandū creata fuit. hec ille. De tali nobili creatura id eſt aīa loquit̃ euāgeliſta ſub quadā ſimilitudine dicēs. puella ſurrexit Nota ꝙ a pc̃to eſt ſurgēdū cit⁹ ꝑpter tria. Primo q꜀ ſtatū vilificat. ſcḋo q꜀ ſubiectū moꝛtificat. tercio quia cruciatū ꝑpetuat. Primo dixi ꝙ a pc̃to ē ſurgendū: q꜀ ſtatū vilificat. Dicit em̄ cōmentatoꝛ ꝙ q̄libet res ſm nobilitatē ſuā ſoꝛtit̃ locū. patet hoc in coꝛpe humano. vbi oculi q̄ ſunt ceteris mēbris nobiliores in ſupioꝛi loco vꝫ in fronte ſunt poſiti. pꝫ hoc etiā idē in mūdo in quo inter oīa elemēta terra eſt inferi⁹ tanq̄ꝫ ignobilioꝛ: ꝛ ignis ſupi⁹ tanq̄ꝫ nobilioꝛ. ꝛ idō q꜀ homo eſt nobilioꝛ creatura deberet ſupius locari. ſed ꝑ peccatū vilificat̃. ꝛ quaſi cū ignobilioꝛib⁹ reputatur. Vn̄ de pc̃toꝛe dicit Ps. xlviij. Homo cū in honoꝛe eſſet ꝛc. Cui⁹ figuram habem⁹ Dan̄. iiij. vbi legit̃ ꝙ Nabuchodonoſoꝛ rex ꝑpter pc̄m ſuū fuit priuat⁹ ſenſibus: ꝛ ab homib⁹ abiect⁹. et cū feris et beſtijs reputatus. fenū vt bos comedit. ꝛ roꝛe celi coꝛpus ei⁹ infectū fuit. donec capilli ei⁹ creſcerēt in ſimilitudinē aquilarū. vngues ei⁹ quaſi vngues auiū. Sic moraliter fit homini. q꜀ propter peccatū priuat̃ regio honoꝛe regni celeſtꝭ ꝛ priuat̃ ſenſib⁹. i. meditatione dei ꝛ ↄtemplatione. ꝛ abijcit̃ ab homib⁹. i. electis ꝛ ſanctꝭ angelis. ꝛ reputat̃ cū beſtijs. i. demonib⁹. Jdō dicit dñs Mat. xv. Nō eſt bonū ſumere panē filioꝛū ꝛ mittere canib⁹. i. nō eſt bonū gratiā honoꝛē ꝛ ſalutē electis p̄paratam dare pc̃toꝛibus. q̄ bene canib⁹ compant̃ ob pc̃ti feditatē. Prouer. xxvi. Sicut canis q̄ reuertit̃ ad vomitū ſuū. ſic imprudēs q̄ iterat ſtulticiā ſuā. Bern. hanc ſtulticiā deploꝛās in ſemetipo di. in meditationib⁹. Si me nō inſpicio meipm̄ neſcio. ſi aūt me inſpicio: me tolerare non poſſum. tanta inuenio in me q̄ digna ſunt repꝛehenſione. ꝛ q̄nto ſepi⁹ ꝛ ſubtili⁹ meipm̄ diſcutio. tanto plures abominatiōes in angul⁹ coꝛdis mei inuenio. Ex quo em̄ peccare cepi nunq̄ꝫ vnū diē ſine pc̃to tranſire potui. nec adhuc peccare ceſſo. ſed pc̃ta pc̃tis addo. ꝛ ea ꝑ omnibus habeo nec gemo. erubeſcēda video nec erubeſco. intueoꝛ dolenda nec doleo: leuis ſū ꝛ diſſolut⁹ nec me coꝛrigo ſꝫ ad pc̃ta q̄ ↄfeſſus ſum redeo q̄tidie. vn̄ nō vt homo ſꝫ vt canis viuo ꝛ beſtia. cunqꝫ ploꝛare deberē ꝑ malis q̄ feci: ꝛ bonis que facere neglexi. heu verſū eſt mihi in ↄtrariū. nam tepui et friguia feruoꝛē

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

orationis. nã ſine ſenſu vt lapis inutilis frigidus remãſi. ⁊ ideo flere meipm nõ poſſuz qm grã lacrimaꝝ receſſit a me. vñ vt lignuz vile ⁊ putridũ remãſi. hec ille. Vñ ad fugiendũ ipſius peccati feditatẽ hortaꝛ nos dñs yſaie. lij. Recedite recedite exite inde. pollutũ id eſt peccatũ nolite tãgere. qui eñ pollutũ tetigerit. i. peccatũ fecerit. inquinabiꝛ ab eo. Vñ Hugo hanc peccati feditatẽ ſtatũ hoĩs vilificantẽ cognoſcens ⁊ ipm fugere cupiẽs dixit li. de arra ſponſe. c. xxxij. O vtinã ad modicũ ab oculis dilecti mei poſſem abſcondi. donec maculas iſtas oĩes detergerẽ. ⁊ ſic demũ ante cõſpectuz eiꝰ ſine macula apparerẽ. nã quõ in hac diffor mitate illi placere potero q̃ ⁊ mihi quoqȝ in illa vehemẽter diſpliceo. O macule veteres. o macule fede ⁊ turpes. q̇d tãdiu heretis. Abite ⁊ diſcedite. ⁊ ne plumatis ampliꝰ oculuz mei dilecti offendere. nã ipo iuuãte nõ ſemꝑ mecũ manebitis. ego iuraui ſuꝑ vobis. qꝛ nˢ tenecã nec diligã vos ampliꝰ: ſꝫ abominoꝛ ꝓfſus turpitudinẽ veſtrã. Jãqȝ deinceps ⁊ ſi poſſem nõ videri nollẽ tñ a vobis infici. q̃to magꝭ nũc. qꝛ palã ipi ſum. Et qꝛ plꝰ me cõtriſtat eiꝰ offenſio q̃ȝ mea turpitudo. recedite ergo: in vanum mihi adheretis ampliꝰ. qꝛ ⁊ mecũ manentes mee nõ eſtis. alienas a ſorte mea vos iudico. habeo eñ aliud exẽplar ⁊ cui cõformari cupio ⁊ ad illud iugiter reſpicio. ex q̇ eñ h̄ didici ꝙ vos exterminare debeo. ⁊ qualiter h̄ faciã iam agnoſco. hec ille. S Secũdo dixi ꝙ debemꝰ ſurgere a peccato. qꝛ ſubiectũ mortificat. patet h̄: qꝛ dicit Ariſto. ꝙ corpꝰ humanũ cõponiꝛ ex q̃tuoꝛ. ⁊ antequȝ peccata eſſent. ipa elementa in tanto amore ⁊ ꝓportione iungebanꝛ ꝙ nulla fieri poterat diſſolutio. vnde ſi pctm̃ nõ fuiſſet adã nõ fuiſſet mortuꝰ nec infirmatꝰ nec ſui ſequaces. Sꝫ cũ interuenit peccatũ ſolutũ eſt amoris vinculũ. ⁊ ideo elementa ceperunt intra ſe pugnare. ſ. calidũ cõtra frigiduz: ſiccũ cõtra humidũ. ⁊ ex hac pugna ſequiꝛ reſolutio corporis: languoꝛ: debilitatio: ⁊ moꝛſ. Vñ ad Ro. viij. Corpꝰ mortuũ eſt ꝓpter peccatũ imo ⁊ aĩa ꝓpter peccatuz moriꝛ. Ezech. xviij. Aĩa q̃ peccauerit ipa morieꝛ. patet h̄ exẽplo. dicit eñ Piniꝰ in ſpeculo naturali lib. viij. c. xxiiij. ꝙ natura quorundã ſerpentũ eſt ꝙ vno interfecto incredibilis vltõis alter ꝓſequiꝛ interfectorẽ ſui cõparis. ⁊ illũ ſoluz in magno ꝓpli agmine agnoſcẽs infeſtat. interrumpit oĩes difficultates donec vltio de morte cõparis capiaꝛ. Moraliter. ſerpens deſignat ieſum xp̃m dei filiũ q̃ dicit ꝑ ꝓphetã pſ. xxi. Ego ſum vermis ⁊ nõ hõ. eiꝰ cõpar eſt aĩa. de q̃ Sap. viij. Hãc amaui ⁊ exq̇ſiui a iuuẽtute mea. ⁊ q̇ſiui ſpõſam mihi eã aſſumere. ⁊ amatoꝛ factꝰ ſum forme illiꝰ. Sꝫ interfectoꝛ illiꝰ eſt peccatoꝛ. q̇ dũ cõmittit peccatũ aĩam ſuã ſpũaliter inficit Thob. xij. Qui facit peccatũ ⁊ iniq̇tatẽ hoſtis eſt aĩe ſue. Dolet aũt ſumme dei filiꝰ de morte cõparis ſui. In cuiꝰ figurã diciꝛ Luc. xix. Videns ieſus ciuitatẽ hieruſalẽ. i. aĩaz peccatꝭ infectã fleuit ſuꝑ illã. Eiꝰ igiꝛ interfectorẽ. i. peccatorẽ inſequiꝛ ⁊ infeſtat tribulatõibꝫ: egeſtate: corporis infirmitate: ⁊ tandẽ morte vt vltõez ſui cõparis accipiat. Vñ diciꝛ pſ. xxxv. Ibi ceciderũt q̇ opanꝛ iniquitatẽ. expulſi ſunt nec potuerunt ſtare. Jtẽ. liiij. Viri ſanguinũ ⁊ doloſi nõ dimidiabũt dies ſuos. Vñ dicit aug. Deꝰ fecit hoĩez ita ꝙ q̃diu nõ peccaret imortalitate vigeret. ⁊ poſtq̃ȝ ꝑ inobedientiã peccauit ſbtracta eſt ei grã: ⁊ expulſus de paradiſo vt non poſſit ſumere de ligno vite. ⁊ ſic nature relictꝰ ꝑ peccatũ. reſoluiꝛ naturaliter ꝑ mortez Jſtud ſatis miſerabiliter deplãgit Anſ. i ſuo ꝓſlogion dicẽs. O miſa ſors hoĩm cũ h̄ pdidit ad qd̕ factꝰ eſt. O durꝰ ⁊ dirus caſus ille. heu q̇d perdidit: ⁊ q̇d inuenit: q̇d abſceſſit. et q̇d remãſit. Perdidit beatitudinẽ ad quã factus eſt ⁊ inuenit miſeriã ꝓpter quã factꝰ non eſt. perdidit vitã: inuenit mortẽ. abſceſſit ſine q̃ nihil felix eſt. ⁊ remãſit qd̕ ꝑ ſe nõ niſi miſeꝝ eſt. manducabat tũc hõ panẽ angeloꝝ quem nũc eſurit. mãducat nũc panẽ doloꝝ quẽ tũc neſciuit. heu publicꝰ luctꝰ hoĩm. vniuerſalis planctꝰ filioꝝ ade. Jlle ructuãbat ſaturitate: nos ſuſpiramꝰ eſurie. ille abũdabat: nos mendicamꝰ. ille feliciter tenebat ⁊ miſere deſeruit. nos infeliciter egemꝰ ⁊ miſerabiliter deſideramus. ⁊ heu vacui remanemꝰ. Cur nos nõ cuſtodiuit cũ facile poſſet q̃ taz grauiter caremꝰ: graue damnũ: grauis doloꝛ: graue totũ. quia ſuo caſu miſeriã ⁊ mortem nobis hereditauit hec ille. T Tercio dixi ꝙ debemꝰ ſurgere a peccato: qꝛ cruciatũ ꝑpetuat. patet h̄. di. Alanus in maximis theologijs. Qui male agit i infinitũ magna puniendꝰ eſt pena. ⁊ ꝓbat. qꝛ male agens eſt deo iniurioſus. ⁊ tanto maiore dignꝰ eſt pena q̃to maioꝛ eſt cui inferꝛ iniuria Sꝫ oĩm re in infinitũ maioꝛ eſt deꝰ. ergo faciens iniuriã deo in infinitũ magna dignꝰ eſt pena. ⁊ ſic erit eterna. Vñ dicit Orig. ſuꝑ illud Nu. xiiij. Annꝰ ꝓ die imputabiꝛ. q̇ſi pro die annũ recipiens peccata veſtra per q̇draginta annos. Timeo h̄ miſteriuz diſcutere. Video eñ ꝙ in h̄ cõp̄hendiꝛ ratio pctõꝝ ⁊ penarũ.

Si enĩ cuiꝫ pctõꝛi ann⁹ aſcribit̃ ad penã ꝑ vni⁹ diei pctō ⁊ ſm rõeꝫ dieꝝ quib⁹ peccat̃ totidẽ annoꝝ numer⁹ ĩ ſupplicijs ↄſumit̃. vereoꝛ ne forte nobis q̃ cottidie peccam⁹ nec ipſa ſecula aut etiam ſecula ſeculoꝝ ſufficere poſſent ad penas luendas. Et ſequit̃. Sꝫ h̄ null⁹ ad integꝝ nouit niſi cui pr̃ omne iudiciũ tradidit hec ille. Sꝫ iſtud videt̃ incõueniẽs cũ pena debeat correſpõdere culpe et cũ delectatio q̃ eſt ĩ culpa ſit tꝑalis. efficit̃ q̃ penã tꝑalẽ et ñ eternã. Ad qđ dicendũ q̄ h̄ fit iuſto iudicio dei. qꝛ iuſtũ eſt vt dicit Greg. vt q̃ nunq̃ꝫ voluit carere pctō nunq̃ꝫ carere debet ſupplicio. Sꝫ poſſet aliq̃s dicere. aliq̃s cõmittẽs homicidium non ꝑponit ſemꝑ eſſe in pctō. Ad h̄ dico q̄ hõ cõmittẽs pctm̃ moꝛtale ĩ talẽ ſtatũ ſe ponit a q̃ ſurgere nõ valet a ſe ſine grã. Exemplũ de illo q̃ ꝓijcit lapidẽ in puteũ. q̃ anteq̃ꝫ ꝓijciat habet ptãteꝫ non ꝓijciendi. ſꝫ poſtq̃ꝫ ꝓiecit non pt̃ eũ iã nõ ꝓiecisse. Moꝛalr̃. Sic pctõꝛ anteq̃ꝫ peccatũ cõmittit ex libertate arbitrij habet volũtatẽ ⁊ ptãteꝫ nõ peccãdi. qꝛ null⁹ pt̃ ei facere violẽtiã. ſꝫ poſtq̃ꝫ peccauit iã nõ pt̃ non peccaſſe. qꝛ difficulter pt̃ a pctō reſurgere ⁊ nõ ſine grã dei ſpẽali. Dicit enĩ Iſid. li. ij. de ſum. bo. c. xxij. Iſtis ſomitib⁹. i. quibuſdã gradib⁹ ↄualeſcit omne pctm̃. cogitatio praua delectationẽ facit. delectatio ↄſenſum. ↄſenſus actionẽ actio ↄſuetudinẽ. cõſuetudo neceſſitatẽ. Sic q̃ꝫ dũ his vinculis implicat̃ homo quaſi quadã cathena vicioꝝ tenet̃ aſtrictus. ita vt ab ea auelli nõ poteſt. niſi diuina grã manũ iacẽtis apphendat. hec ille. Ideo Bern̄. ſuꝑpſi⁹ infirmitatẽ ⁊ a pctis reſurgẽdi difficultatẽ cognoſcens diuinã gratiã expoſcẽs dicit. O bone ieſu duo in me cognoſco. ſ. aĩam quã tu feciſti ⁊ peccatũ qđ ego feci ⁊ adieci. fateoꝛ dñe q̄ ꝑ culpam deformaui naturã. ſed memẽto queſo qꝛ ſpũs ſum vadẽs ⁊ ñ rediẽs. ꝑ me iui ĩ peccatũ: ꝑ me redire nõ poſſuꝫ. Eya benigniſſime ieſu rogo te ꝑ piiſſimã clemẽtiã q̃ oẽs homĩes vis ſaluos fieri vt tollas a me qđ feci ⁊ remaneat qđ feciſti. ne pereat qđ tuo ꝓcioſo ſanguine in cruce redemiſti. ſꝫ tibi gratias referã tecũ congratuler. qđ nobis pſtare dignet̃ ⁊c.

Dominica viceſimaquinta.
Sermo CLXXVII.

v Nde ememuſ panes vt manducent hij. Joh. vi. U In ſumma euãgelij duo innuunt̃. Primo chriſti pietas in turbe cõpaſſione. ſecũdo ſubiungit̃ ei⁹ poteſtas ĩ panium multiplicatõe. ibi. accepit ergo ieſus panes. Primo dixi innuit̃ xp̄i pietas ĩ turbe cõpaſſione dicẽs. In illo tp̄e. ſ. ſpacio vni⁹ anni ante xp̄i paſſionẽ qñ herodes decollaſſet Johannẽ baptiſtã ꝓpter herodiadẽ. venientes diſcipuli Johãnis ad xp̄m narrauerunt q̃ fecit herodes iohãni. vt habet̃ Mat. xiiij. Marci vi. Luc. ix. tũc xp̄s abijt a hieruſalẽ in deſertũ locũ ad mare tyberiadis. ⁊ erat ꝓpe paſca iudeoꝛũ. cũ ſubleuaſſet ieſus oculos ⁊ vidiſſet maximã multitudinẽ venientẽ ad ſe. Nota trib⁹ vicib⁹ legit̃ xp̄m leuaſſe oculos. Primo volẽs turbã eſurientẽ paſcere vt hic. ad dandũ nobis exemplũ q̄ oculos dirigere ad pauperes debemus. vt docemur Eccli. iiij. Ab inope ne auertas oculos tuos. vt faciũt diuites. de q̃b⁹ Amb. ſuꝑ illud pſ. cxviij. Increpaſti ſupbos di. Nihil grauius q̃ꝫ vt pauꝑes fratres ſuperbo oculo deſpiciam⁹. tales cognoſcent in iudicio di. illud Sap. v. Hi ſunt quos aliqñ habuimus in deriſũ ⁊c. ecce quomodo cõputati ſũt inter filios dei. qꝛ ſm Grego. Oculos q̃s culpa claudit pena apit. Ideo Thob. iiij. Noli auertere faciẽ tuã ab vllo paupe. ita enĩ fiet vt nec a te auertat̃ facies dñi. Secundo leuauit xp̄s oculos cũ voluit miracula facere. vt lazarũ reſuſcitare. ⁊ ſic nos qñ volum⁹ aliquid boni facere. dicam⁹ cum pſ. cxx. Leuaui oculos meos ĩ mon. ⁊c. nã ꝑ nos nihil boni facere poſſumus. Joh. xv. Sine me nihil poteſtis facere ⁊ ij. Choꝛ. iij. Nõ ſum⁹ ſufficiẽtes aliq̃d cogitare a nobis. Dicit nanq̃ꝫ Dyoniſi⁹. Omne qđ bonũ eſt: eſt ab illo q̃ ſol⁹ bon⁹ eſt. ideo oculos nr̃os debem⁹ ad eũ leuare. nã ipe eſt de q̃ dr̃ ad Phil. ij. De⁹ opat̃ in nobis velle ⁊ pficere. Jo ij. Paral. xx. Cũ ignoꝛam⁹ q̃d agere debeam⁹ h̄ ſolũ habem⁹ reſidui vt oculos noſtros dirigam⁹ ad te. Tercio xp̄s leuauit oculos cũ voluit oꝛare. Joh. xvij. Subleuatis ieſus oculis in celũ. dixit. Pr̃ clarifica filiũ tuũ ⁊c. nobis ĩ exemplũ q̄ qñ oꝛare volum⁹ debemus leuare oculos. pſ. cxxij. Sic oculi ſuoꝝ in manib⁹ dñoꝝ ſuoꝝ ita oculi nr̃i ⁊c. Et ſi nõ oculos exterioꝛes q̃ aliqñ ſunt deprimẽdi ꝓpter hũilitatẽ ⁊ ꝓpter verecũdiã culpe. vt fecit publicanuſ Luc. xviij. tñ oculos interioꝛes. ſ. intellectũ et affectũ leuare debem⁹ ꝑ intentionẽ ⁊ deſideriũ. nã vbi amoꝛ ibi ocul⁹. ⁊ celeſtia bona debemuſ amare ſuꝑ oĩa. ergo ibi debet eſſe ocul⁹ deſiderij leuat⁹ Mat. vi. Ubi eſt theſaur⁹ tu⁹: ibi ẽ ⁊ coꝛ tuũ. ⁊ plerũq̃ꝫ ocul⁹. Chriſ. Cũ oꝛas nemo ſit in coꝛde tuo niſi quẽ adoꝛas. ⁊ h̄ eſt qđ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

docet dñs i euāgelio Mat.vi. Cū oraueris in
tra i cubiculū tuū ⁊ clauſo oſtio ora patrē tuū
i abſcōdito ⁊c. Caſſia. Intra cubiculū oram⁹
cū ſtrepitū cogitationū ⁊ ſolicitudinū remo/
uem⁹. de q̄ dicit Iſid. Tūc ſpaciter oram⁹ cū
aliūde nō cogitam⁹: ſꝫ oculos mentis ad celū
habem⁹. ✠ Tūc ſbdit. ⁊ ſeq̄bat eū multi
tudo magna. q̄dā vt mirabilia viderēt. vt cu/
rioſi. de q̄bꝫ Matth. xij. Mgr̄ volum⁹ a te ſi
gnū videre. ⁊ figurat illos q̄ p̄dicatōes audi/
unt vt aliq̄d noui ſciāt nō vt faciāt. Apl's ad
Ro. ij. Non auditores legis iuſti ſunt apud
deū. ſꝫ fac. le. iu. Jaco. i. Eſtote factores verbi
dei ⁊ ñ auditores tm̄. Luc. xi. Beati q̄ audiūt
⁊c. Sequit̄ in textu. q2 videbāt ſigna q̄ facie/
bat ſup his q̄ infirmabant̄. Chꝛi'. magis mo
uebant̄ ſignis q̄ꝫ doctrinis. Scd'i vt cibarent̄
de quibꝫ Joh. vi. Quer.tis me nō q2 vidiſtis ſi/
gna. ſꝫ q2 mādu aſtis ex panibꝫ ⁊ ſaturati eſtis.
⁊ fuerūt ocioſi. Et ſic aliq̄ intrāt religionē ⁊ ſer
uiunt deo p̄pter victū. ad Phil. iij. Quoꝝ de
us venter eſt. quibꝫ dicit̄ Matth. vi. Primū
querite regnū dei ⁊ iuſticiā ei⁹: ⁊ hec oīa adiJci
ent̄ vobis. Tercij vt ditarent̄. de illis Mat.
viij. Accedēs vn⁹ ſcribaꝝ dixit. mgr̄ ſequar te
quocūq̄ꝫ ieris. r̄ndit ei ieſus. Vulpes foueas
habēt ⁊c. ⁊ ſignificat auaros q̄ pl⁹ rogāt deū p̄
temporalibꝫ diuitijs q̄ꝫ pro eternis Mat. vi.
Nō poteſtis deo ſeruire ⁊ mām̄one Aug. Si
quis aliq̄d operat̄ vt terrenū cōmodū adipi/
ſcat̄. nō eſt coꝛ mundū q̄d in terra voluatur.
Quarti p̄pter infirmitates eoꝝ Luc. vi. Ois
turba querebat eū tangere. q2 virt⁹ de illo exi/
bat ⁊ ſanabat oēs. ⁊ ſunt illi q̄ deū inuocant
quādo infirmant̄: ⁊ in ſanitate obliuiſcuntur
Joh. v. Ecce ſan⁹ fact⁹ es iā noli peccare ne de
terius tibi aliquid cōtingat. Luc. xi. Fiūt no/
uiſſima peioꝛa p̄rioribꝫ. Quinti p̄pter doctri
nā ſanctā. vt diſcipuli Joh. vi. Ad quē ibim⁹
verba vite eterne habes. Legit̄ de naturis ani/
maliū. q̄ elephātes quādo egrotant colligūt
herbas ſalutiferas vt ſanent̄. ⁊ ſic nos dei do/
ctrinā ⁊ v̄ba. Sap. xvi. Etenī neq̄ꝫ herba ne/
q̄ꝫ malagma ſanauit eos. ſed tu⁹ dn̄e ſermo q̄
ſanat oīa. pſ. cvi. Miſit verbū ſuū ⁊ ſana
uit eos. Sene. Mella ſequunt̄ muſce p̄pter
dulcedinē. ⁊ ſic nos dei verba que ſunt dulcio
ra melle. pſ. cxviij. q̄ꝫ dulcia faucibꝫ meis elo/
quia ⁊c. Joh. vi. Domine ad quē ibim⁹ ⁊c. ſꝫ
heu aliqui non ſentiūt iſtā dulcedinē. q2 pri⁹
ſaturati ſunt auaricia ſup̄bia luxuria. ⁊ ſic de
alijs. Bern̄. Dulcia nō poſſunt eſſe verba dei
in faucibꝫ anime in quibꝫ eſt amaritudo neq̄
cie. corrupta iniquitatis febre. p̄uerbio. xxvij.
Anima ſaturata calcabit fauū. Tunc ſubdit.
vidit multitudinē magnā veniētē ad ſe. vidit
oculis miſericordie ⁊ pietatis. nā ei⁹ videre eſt
miſereri. Joh. xi. Veni ⁊ vide ⁊ lacrimat⁹ eſt
ieſus. ecce pietas. dicit ad philippū. vn̄ eme/
mus panes vt manducēt hi. ♈ Sꝫ dice
res. cur xp̄s de turba paſcēda nō interrogauit
iudā qui loculos portabat ſed Philippum.
Reſpondet̄ q̄ philipp⁹ oriund⁹ erat de illa pa
tria. ſ. de galilea. ⁊ ideo notus erat turbis. q2 d̄
bethzayda. p̄pter hoc de turbis paſcendis ma
gis erat ſolicit⁹. q2 habet̄ Mar. vi. ⁊ Luc. ix.
Veſpere facto acceſſerūt ad eū diſcipuli dicē/
tes. deſertus eſt loc⁹ hic ⁊ iam hora preterijt. di/
mitte illos vt euntes i p̄ximas villas ⁊ vicos
emāt ſibi cibos quos manducēt. Et credēdū
eſt q̄ philippus inter eos erat qui magis ſoli
citabat xp̄m. ideo xp̄s philippū requiſiuit di/
cens. vnde emem⁹ panes. Hic xp̄s oſ̄dit p̄ui
dentiā ⁊ curā quā habet ſuper omnē creaturā.
d̄ qua. i. Pe. v. Oēm ſolicitudinē veſtrā p̄ici
entes in eū ⁊c. Et oſ̄dit i h̄: q2 nō dixit p̄pter
ſe. q2 i textu dicit̄. h̄ dicebat temptās eū. Ipſe
enī ſciebat q̄d eſſet facturus: q2 ſuos nō erat reli
cturus ſicut ⁊ hodie facit. pſ. liij. Jacta cogi
tatū tuū in dn̄o ⁊ ipſe te enutriet. Nā triplex
eſt eſſe. ſ. nature gr̄e ⁊ glorie. ideo dat triplicē
cibū. ſ. naturalē. ſpūalem. ⁊ eternalē. naturalē
⁊ materialē ad ꝯſeruationē nature. pſ. cxxxv.
Qui dat eſcā oīm carni. Hanc petim⁹ Mat.
vi. Panē noſtꝝ q̄tidianū ⁊c. Secūdo dat ci
bū ſpūalem q̄ nutrit̄ ſpūs. ſ. verbū dei. Mat.
iiij. Nō in ſolo pane viuit ⁊c. Tercio cōſide/
rat̄ hō ſm vtrūq̄ꝫ. ſ. per vnionē corpis ⁊ anime
poſt reſurrectōez. ⁊ ſic dat cibū glorie. ſ. viſio/
nē humanitatis ⁊ deitatis fruitōez ieſu xp̄i. hic
cibus ꝯſeruat oēs electos in eſſe glie eterne
in celo. Vt h̄ aūt poſſet nobis p̄uidere etern⁹
pr̄ miſit filiū ſuū q̄ p̄poſuit ſeipm̄ nobis in ſa/
cramento altaris cibū ſalutis eterne. Joh. vi.
Ego ſum panis viu⁹ ⁊c. ⁊ q̄ mādūcat hūc pa
nē viuet in eternū. Nā in hoc ſacramēto tres
ſunt ſubſtantie vt corpus aīa ⁊ deitas. a corpe
habem⁹ corroborationē vite nature. ab anima
xp̄i in qua eſt plenitudo grāꝝ accepim⁹ oīa
neceſſaria ad vitā gr̄e. vt eſt fides ſpes ⁊ chari
tas. ⁊ ſeptē dona ſpūſſancti. Ideo de cibatōe
panū legit̄ ter euāgeliū in anno. ad denotādū
q̄ cibat nos triplici pane vt cibo naturali: ſpi/
rituali: ⁊ eternali. Ideo oēs debem⁹ fiduciā p̄
uidentie ponere i deū de tp̄ali ſuſtentatōe. d̄ q̄
Hiere. xvij. Bn̄dictus vir q̄ ꝯfidit in dn̄o. ⁊

erit dñs fiducia ei⁹ ⁊ erit quaſi lignū qḋ tranſ
plantaṫ ſuꝑ aquas qḋ ad humorē mittit radi
ces ſuas. ⁊ nō timebit cū venerit eſt⁹. ſicut eñ
ex aq̇s lignū humorē trahit. ⁊ ex humore fru/
ctū. ſic hō ex deo victū. Z Et iſtā fiduciā
prouidentie debem⁹ recipe ex trib᷒. Primo ex
paterna ꝯditione. ad patrē eñ pertinet proui
dere filijs ſuis. Luc. xi. Quis filius patrē pe
tit ꝑ piſce. nunquid ꝑ piſce ſerpentē dabit illi
aut ſi petierit ouū nunquid porriget illi ſcor/
pionem. Si ergo vos cū ſitis mali noſtis bo/
na data dare filijs veſtris. quāto magis pater
veſter de celo ⁊c̄. Matth. vi. Scit enī pater
veſter q꞉ his omnib᷒ indigetis. Ideo pſ. cij.
Quomodo miſereṫ pater filiorū ⁊c̄. Secūdo
iſtā fiduciā debem⁹ habere ex priori euentione
q꞉ prius factū eſt ꝙ cibauit Helyā per coruū
circa torrentem Carith. iij. Regū. xvij. Deſic
cato vero torrēte nō reliquit eū dominus. ſed
dixit helye: vade in ſareptam ſydonioꝝ. precepi
enī ibi mulieri vidue vt paſcat te. ⁊ factū eſt.
ydria farina nō defecit. nec lechitus oleo. Ter
cio debem⁹ recipere illā fiduciā ex liberalitatis
diſpenſatōne. q꞉ ita liberalis eſt dñs ꝙ nō ſo/
lum rationabilib᷒ ſꝫ etiā irrationabilib᷒ ꝓui/
det. Matth. vi. Reſpicite volatilia celi q̄m
nō ſerunt neqꝫ metunt neqꝫ ꝯgregant in hor/
rea ⁊c̄. Ideo pſ. cxliiij. Aꝑis tu manū tuā ⁊c̄.
⁊ alibi. i. Regū. ij. Dñs pauperē facit ⁊ ditat.
hūiliat ⁊ ſubleuat. ergo ponere debes in eum fi
duciā. ꝓuerb. iij. Habe fiduciā in dño ex toto
corde tuo ⁊ ne innitaris prudētie tue. dicit nāqꝫ
Aug. ad macedoniū. Maxima inſania eſt
hominē erumnoſam vitā ducentē mutabili
carni ⁊ ſpiritui cōfidere. vt aliqui faciunt qui
ex diffidentia loquuntur verbū chriſti. vnde
ememus panes vt hi manducent. ſcilicet filij
⁊ familia. ideo vt manducent emunt et ven/
dunt cū peccato ⁊ non cū iuſticia. per vſuras:
falſitates: mendacia. ⁊ ſic de alijs. dicentes. vn
de ememus panes vt hi manducent. Nota
aliqui acquirunt ⁊ requirunt eorum panem
per vſuram. ⁊ primi ſunt hi qui emūt frumē/
tum ante tempus meſſis dum eſt in agro pro
modico precio ꝙ nō dubitaṫ quin tempe meſ
ſis plus ſit valiturū eſt vſura. Si autē ꝓba/
biliter dubitaṫ vtrum plus vel minus poteſt
valere non eſt vſura. vt patet extra de vſuris.
c. in ciuitate. Secundi ſunt qui ꝓpter dilati/
onem tp̄is charius vendūt qꝫ valet vel valere
poſſit eſt vſura. vt patet extra de vſur. c. conſu/
luit. Tercij ſunt q̄ tempore meſſis vel poſt. vel
tempore vindemie non ꝓpter neceſſitatē ſed

cupiditatē annonā vel vinū comparāt vt po/
ſtea charius vendāt. ⁊ vn⁹ ex auaricia tantū
ꝯgregat vt alij omēs compellanṫ ab ipo eme/
re ad libitū ſuū. tales grauiter peccāt. ⁊ tale lu
crū recipiūt. vt habeṫ. xiiij. q. iiij. quicūqꝫ. Si
aūt ꝓpter cōmune bonū emeret vt ioſeph. vt
venderet populis tp̄e neceſſitatis h̄ eſſet meri
toriū. Si aūt emeret ad ſuā neceſſitatē ne po/
ſtea chari⁹ emeret. ⁊ ſi poſtea chari⁹ venderet
ſicut in foro vendiṫ qḋ nō indiget ſicut crede/
bat. hoc etiā eſt licitū dū non intendebat eme
re vltra neceſſitatē. Itē ſi aliquis emit ex pieta
te vt ex lucro venditōnis habeat vnde ſbueni
at pauperibus dūmodo hoc moderate faciat
ſic ꝙ ꝓpter cariſtiā cōmunitas nō ledaṫ. Itē
ſi aliquis ſcḋm iuſticiā cōmutationē faciat vt
mercatores poſſunt ꝑ labore ſuo recipe dū nō
intendūt cariſtiā inducere. maxime cū aliud
genus mercātie nō noſcūt. Si autē ex auari/
cia ⁊ cupiditate cariſtie emat tunc peccat con
tra iuſticiā ⁊ cōmunitatem. hec vuilhelmus
Nota vſurari⁹ eſt peior fure. ille recipit mobi
lia bona. vſurari⁹ vero hereditaria. Secūdo
peior eſt inferno. q꞉ infern⁹ reſtituit q̄ ſua nō
fuerunt. auar⁹ audita paſſione xp̄i poti⁹ vult
carere fructu paſſionis ⁊c̄. Tercio peior eſt iu
deo q̄ vſurā nō recipit ab altero iudeo. Quar
to peior eſt iuda q꞉ reportauit pecuniā. Quī
to peior eſt alijs peccatorib᷒: q꞉ aliq̄n ceſſant
vt in tp̄e feſtiuo ⁊ in loco ſacro. vſurari⁹ omni
tp̄e nō ceſſat. ideo deſtitut⁹ eſt grā dei ⁊ ſuffra/
gijs oīm ſanctoꝝ. A Ideo publici vſu/
rarij a iure plectunṫ q̄druplici pena. Primo
excōmunicatōe ſi moniti nō deſiſtāt. vt habe
tur extra de vſu. c. p̄terea. Secūdo ſacramētū
euchariſtie tā in vita qꝫ in morte eis denegaṫ
niſi reſtituāt. extra de vſu. c. q꞉ in oībus. Ter/
cio denegaṫ eis ſepultura. eodē ca. Quarto
oblatio ab eis nō recipiṫ. ibidem. Actuū. viij.
Pecunia tua tecū ſit in perditionē. Et ſicut
nō quieſcit ab vſura hic: ſic nec in futuro a pe
na. Exemplū de patre ⁊ duob᷒ filijs quorum
vn⁹ reliquit hereditatē ⁊ intrauit heremum
⁊c̄. Aug. Si tenes obolum teneris a diabolo.
Secundi furanṫ eoꝝ panē. ⁊ ſunt qui habent
falſa pondera ⁊ menſuras ⁊ vlnas ſeu non re
cte menſurant. ⁊ ſic furanṫ primo. qḋ ꝓhibet
apl's. i. Theſ. iiij. Videte ne quis ſupergredi
atur neqꝫ circūueniat in negocio fratrē ſuum.
Aug. Peccatū non dimittiṫ ⁊c̄. Luc. vi. Ea/
dem menſura ⁊c̄. Si iuſte recipies mercedē
iuſtoꝝ. ſi iniuſte mercedem impioꝝ. Sap. xi.
Per que quis peccat ⁊c̄. Si das paupi aut

diuiti malā cereuiſiā punieris. Math.xxv.
Qđ vni ex minimis meis fe.rc. Tercij acqui
rūt panē p predā. tales peiores ſunt furib9.q2
manifeſte peccare peius eſt ꝙ occulte. De quo
ſanct9 Tho.ij.ij.q.lxvi. Uiolentia eſt magis
contra voluntatē ꝙ ignorātia. Item ſecūdo per
rapinā nō ſolū infert damnū in reb9 ſed etiaȝ
in pſona. Ideo.xiiij.q.v. Penale ē occulte au
ferre. multo maioris pene eſt viſibiliter eripe/
re. eſt em̄ rapia quaſi homicidiū. Eccl.xxxiiij.
Qui aufert in ſudore panē quaſi qui occidit
proximū ſuū. raptor aufert vitā. homicida in
fert mortē. Iſa.xxxiij. Ue qui pdaris: nōne et
ipe pdaberis. ſcȝ leticia eterna. cū dicit Mat.
xxv. Ite maledicti rc. Eſuriui: vos rapuiſtis
Iſa.lxi. Ego domin9 diligens iudiciū ꝛ odio
habens rapinā. Grego. Si in inferno ſepul/
tus eſt diues qui ſua bona bene acquiſita pau
peribus nō dedit: qua pena mulctabitur q ali
ena abſtulit. Quarti panē per laborē fidelē ac/
quirunt. Geneſ.iij. In ſudore vultus tui ve/
ſceris pane tuo. nō alieno. Ps.lxxij. In labo/
re hominū nō ſunt. ꝛ cū hominib9 nō flagel/
labunt. Gloſa. ſed cū demonib9. Job.v. Ho/
mo naſcit ad laborē: ꝛ auis ad volatum. Ps.
cxxvij. Labores manuū tuarū man.rc. B

Sequit. hoc autē dicebat temptans eum.
Nota dicit Gloſa ſup ps.xxv. proba me de9
ꝛ tempta. Aliter temptat de9. aliter homo. ali
ter diabolus. temptat de9 ſalubriter. homo bo
nus vtiliter. ſed diabolus: caro. et homo mal9
hoſtiliter. De primo Gene.xxij. Temptauit
deus abraam. De ſecūdo hic. hoc autem dice/
bat temptans eū. De tercio Greg. Diabolus
continue temptat rc. Sed di.tn̄ habet Jaco.i.
Deus neminē temptat. Rñdetur. temptatio
eſt duplex. Prima eſt pbationis. ꝛ ita de9 tem/
ptat ſanctos. nō vt ipe de9 p hoc capiat notici
am: ſed vt ipi ſeipſos pbent vt ſibiipſis innote/
ſcant. Unde Aug9. ſup ps. Temptaris vt ex
erceaAris. pbaris vt q neſciebaris a temetipſo
inueniaris. ꝛ hanc temptationē pphcta peti/
uit in Ps.xxv. dicens. Proba me dñe ꝛ tem
pta me. ꝛ taliter abraam eſt temptat9. Deute.
xiij. Temptat vos dñs deus veſter vt palam
fiat vtrū diligatis eū an non. Alia eſt tempta
tio deceptionis. illa vnuſquiſqȝ temptat a con
cupiſcentia ſua. ꝛ hac tētatione de9 nemineȝ
temptat. hec autē temptatio deceptionis fit a
trib9. ſcȝ a carne. mūdo: ꝛ diabolo. Primo a car
ne. ad Gal.v. Caro concupiſcit aduerſus ſpiri/
tū. Grego. in moral. Nos gerimus laqueuȝ
noſtrū. Aug9. Inter oīa chriſtianoꝝ certa/
mina duriora ſunt caſtitatis plia. Scđo a di
abolo.i. Petri.v. Aduerſari9 veſter diabolus
rc. Tercio a mundo. Joh.xvi. In mūdo preſ
ſurā habebitis. Aug9. ſup Ps. Nemo in hac
pegrinatione pōt viuere ſine temptatiōe. In
nocen. Si temptatus eſt ſaluator: nō mirū ſi
peccator. Jaco.i. Beatus vir q ſuffert tempta
tionē. quoniā cū probatus fuerit accipiet co/
ronam vite.

De eadem dñica.
Sermo. CLXXVIII.

Ude ememus

v panes vt manducent hi. Joh.vi.

C Nota emptio: venditio ꝛ
negociatio in ſe bona eſt ꝛ hoib9 neceſſaria. de
quo Guilhel. Ordinauit em̄ de9 vt nulla ter
ra ſibiipi in oīb9 ſufficiat. vt cuȝ alia terra ſi
bi ſubuenerit eā chariorē habeat. Subuētio
vero iſta mediante fit negociatione. ſed mali/
cia hominū adeo impleuit fraudib9 negocia/
tionē ꝙ multi ſunt negociatores hodie nō mi
nus mali raptorib9 vl' vſurarijs. Unđ hodie
adimpletū eſt illud Apocal'.xiij. de beſtia quā
vidit iohannes. ꝛ faciet inquit ne quis poſſet
emere vel vendere niſi q habeat caractereȝ aut
nomen beſtie. aut numerū nomis ei9. Spūa
liter. beſtia dicit a vaſtando. ꝛ eſt diabolus cu
ius caracter ſiue imago eſt falſitas ſiue fraus.
ipe em̄ fuit pmus mendax ꝛ pater ei9. Johā.
viij. Ipe eſt mēdax ꝛ pater ei9. Abſqȝ iſta ima
gine conſitent hodie multi mercatores ꝙ n̄ poſ/
ſunt vendere vl' emere. ꝛ tn̄ Apocal'. xiiij. legit
ꝙ qui acceperit caracterē beſtie in fronte ſua vl'
in manu ſua: hic bibet de vino ire dei: qđ mixtū
eſt mero in calice ire ipi9. ꝛ cruciabit igne ꝛ ſul
phure in conſpectu angeloꝝ ſanctoꝝ ꝛ an̄ cōſpe/
ctū agni. Ideo nota.xij. genera mercatoꝝ qui
damnant. Primi ſunt q cū mendacio emunt
vl' vendūt. Sap.i. Os qđ mentit occidit ani
mā. dicit em̄ Ray. q̄tiens cā decipiēdi ſcienter
qs mentit: peccat mortal'r: ꝛ tenet ad reſtituti/
onē. ps.v. Perdes oēs q loquunt mēdaciū.
Unđ Amb.xxij.q.v. cauete. Cauete frēs cha
riſſimi mendaciū. q2 oēs qui amāt mēdaci
um filij ſunt diaboli. nō ſolū in falſis vbis: ſed
etiā in ſimulatis opibus mendaciū eſt. Sed
heu nō ſunt contenti ꝙ falſum loquunt ſȝ etiaȝ
iuramēto affirmant mendaciū. contra q̄s dicit
ſaluator Matth.v. Ego dico vobis nō iura
re oīno. ſed ſi iurare optet iurabis in veritate ꝛ
in iudicio ꝛ iuſticia. vt dicit Hiere.iiij. Unđ

Viero. ad iuramentū requirunt tria. ſcʒ veri/
tas. iudiciū ⁊ iuſticia. Aug⁹. in li. ↄtra mēda/
ciū. Nō iurabis oīno. i. nō leuiter niſi magna
neceſſitate cōpulſus: ne hō incurrat piuriuʒ.
qđ ſic diffinit ſm mgr̄m in. iij. di. xxxix. Per/
iuriū eſt mendaciū iuramēto firmatū. Secū/
di ſunt q̄ in ſtatera ⁊ mēſura delinquūt. ⁊ h̄ fit
tripliciter. Primo qñ q̄s habet diuiſa ponde/
ra. ſic ꝙ emit ad mai⁹ ⁊ vendit ad min⁹. cōtra
q̄s dicit Deutero. xxv. Nō ſit i domo tua mo
dius maioꝛ ⁊ minoꝛ. Scđo qñ hn̄t mēſuram
iuſtā ⁊ pond⁹ iuſtū: ⁊ ſcīēter male menſurant.
vt caupones q̄ replēt mēſurā cū ſpuma: ⁊ etiā
q̄ digitū menſure imponūt. Silr pannicide
q̄ pollice vlnā detrahūt. ⁊ ſic đ alijs. Tercio fit
cū q̄s habet iuſtā librā ⁊ menſurā ⁊ dat eandē
ſed facit vt res ponderoſioꝛ ſit tp̄e vēditionis
vt q̄ lanā aſpergit aqua: vl' piper vl' crocū vl' ad
cellariū poꝛtant ⁊ voluūt de vno latere ad ali/
ud vt eo ponderoſioꝛ efficiat: ⁊ vinū cuʒ aqua
miſcent. D Hoc magnū eſt pctm̄. Pri/
mo ex h̄ ꝙ pctm̄ iſtud dei abominatio eſt. pꝛo/
uer. xi. Statera doloſa abomīatio eſt apud de/
um. Scđo ex h̄ ꝙ duplex dānū incurrūt: ſpū/
ale ⁊ tp̄ale. de tp̄ali habet Deutero. xxv. Non
habebis in ſacculo diuiſa pondera mai⁹ et mi/
nus. pondus habebis iuſtū ⁊ verʒ. ⁊ modi⁹ e/
qualis ⁊ ver⁹ erit tibi. vt multo viuas tp̄e ſup
terrā quā dñs de⁹ tuus dederit tibi. Et p op/
poſitū faciētes cito moꝛiūt. Michee. vi. Nū/
q̄d iuſtificabo ſtaterā impiā: ⁊ ſacelli ponde/
ra doloſa. Et ſubdit penā ei⁹ q̄ talia fac dicēs
Tu ſeminabis ⁊ nō metes. tu calcabis oliuā
⁊ nō vngeris oleo. Itē pena falſarioꝝ menſu/
re habet de emptiōe ⁊ venditiōe. c. vt menſure
Vt menſure ⁊ pondera iuſta fiant: q̄ h̄ muta/
uerit triginta diebꝫ in pane ⁊ aqua peniteat.
Item ſpūale dānū eſt qđ tangit Michee. vi
Adhuc ignis in domo impij theſauri iniq̄ta
tis. ⁊ mēſura minoꝛ ire plena. ⁊ q̄ntū menſure
ſubtrahit: tantū ira ⁊ offenſa dei acq̄ritur. iux/
ta illud Sap. xi. Per que q̄s peccat ⁊c. Vnđ
cū in ſtatera peccent: in ſtatera beati michaelis
punient. Tercij mercatores ſunt q̄ pp̄ter dila
tionē tp̄is res multo chari⁹ vendūt: ⁊ maioꝛi
precio q̄ʒ valet l' valere poſſet. v̄bi grā. Si q̄s
ſtatuit in coꝛde ſuo vēdere equū l' ſtamē pāni
p. xx. floꝛēis. ⁊ ſi ppt dilatōʒ dat p. xxi. floꝛēis
vſuram cōmiſit. extra de vſuris. c. ↄſuluit. niſi
dubiū ſit ꝙ tp̄e ſolutiōis deberet plus vel mi/
nus valere. Quarti ſunt q̄ aliud oñdūt et ali
ud vendūt: vt ſunt illi q̄ occultant maluʒ ſub
bono: ⁊ ſup ius ponūt illud qđ bonū eſt in con

ſpectu hoīm: ⁊ in medio illud qđ deteri⁹ eſt. et
dicūt ꝙ totū ſit ſicut ſupi⁹ apparet. vt ſic men
tiendo pximos decipiāt. Apl's. i. Theſ. iiij.
Videte ne q̄s ſupgrediat neq̄ʒ circūueniat in
negocio fratrē ſuū. Sicut legit exemplum in
dyalogo Ceſarij. Mulier quedā veniēs in q̄
drageſima ↄfiteri: flectens genua coꝛaʒ ſacer/
dote cepit narrare bona ſua opa cum phariſeo
dicēs ſe ſextis ferijs ieiunare. dñico die freq̄n/
tare eccl'ias: ⁊ elemoſynam dare. et ſic de alijs.
Cui ſacerdos. nunq̄d p iſtis vultis recipe pe
nitentiā. quare nō dicitis pc̄ta veſtra. Illa re
ſpondit. nihil mihi ↄſcia ſum. Cui ſacerdos.
cui⁹ eſtis officij. Rn̄dit mlier. ferrū vēdere ſo
leo. cui ſacerdos. Soletis ne minores pticu/
las maioꝛibꝫ ligaturis immiſcere. vt ſic totuʒ
vendatis. rn̄dit illa. ſoleo. Cui ſacerdos. ecce
criminale peccatum. q2 dolus ⁊ fraus. q̄ nulli
patrocinari debent. vt ptʒ extra de dolo ⁊ cōtu
macia. Secūdo interrogauit ſacerdos. ſolet̄
ne mentiri ⁊ mentiendo iurare: ⁊ alijs pl⁹ ven
dentibꝫ inuidere. rn̄dit illa. ī illis ſepe deliqui.
⁊ ſacerdos. illa oīa ſunt moꝛtalia. niſi peni/
tentiā egeritis ⁊c. vnđ pellifices maculāt cum
creta ne videant cōmiſſure. i. ↄiuncture parti
um. Quinti ſunt mercatores q̄ vili⁹ ſolent e/
mere q̄ʒ valeat. vt cū viderint aliquē in neceſ/
ſitate: ⁊ opoꝛtet eū cū dāno bona ſua vendere:
⁊ multo ſmin⁹ dant p re aliqua q̄ʒ valet. tales
tenent ad recōpenſandū dānuʒ pximo. h̄ iſti
nō aduertūt qui q̄nq̄ʒ ſi poſſent libenter eme/
rent p vno floꝛeno qđ valet duos. et de h̄ ſibi
nullā ↄſcientiā volūt foꝛmare. heu nō ↄtenti
in iſto: ſed vilipendūt rem quā ſciūt bene vale
re. de quibꝫ Prouer. xx. Malū eſt: maluʒ eſt
dicit oīs emptoꝛ. ⁊ cū receſſerit tūc gloꝛiabi
tur. ſicut carnifices faciūt dū pecoꝛa emere vo
lunt. vbi p̄mo vnus venit. deinde ſecūdus. et
vn⁹ ſemp min⁹ exhibet q̄ʒ alter. ⁊ nullus eme/
re audet chari⁹ q̄ʒ p̄m⁹ exhibuit. Sexti ſunt
qui defectuoſaʒ rem vendūt p bona. E
Sed diceres. vtrū venditoꝛ tenet dicere vici
um rei. Rn̄det ſanct⁹ Tho. ij. ij. q. lxxvij. Si
vicia ſunt occulta ⁊ venditoꝛ non detegit illa.
doloſa erit illa venditio. Si vero viciū rei ſit
manifeſtū. vt ſi equus eſſet monoculus. ⁊ ven
ditoꝛ pp̄ter h̄ ſubtrahit de p̄cio q̄ntū opoꝛtet
nō tenet ad manifeſtandū vicium. Septimi
ſunt q̄ p prompta pecunia emūt. ⁊ in ↄtinen/
ti illud alteri vendūt ecōuerſo. ⁊ pp̄ter dilati
onē dant chari⁹ q̄ʒ valere pōt. ⁊ nullū laboꝛeʒ
vl' aliqđ dubiū vl' aliquas facit expenſas. rem
ſuā rehabeāt q̄ emūt vinū vl' bladū dū creſcit.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Sed q̄ri. vtrū negociatores poſſint licite lucꝝ
recipe ⁊ chari⁹ vendere q̄z eſt emptū. Reſpon
det Guil. cū laborant ꝓ oib⁹ ⁊ q̄ſi cōmūe ne/
gociū in mercib⁹ gerūt: poſſunt moderatū lu/
crū recipe. vt p̄z extra d̄ emp. ⁊ ven. c. placuit.
⁊ notāter ſi rē meliorauit: aut ec̄ ſi p̄ciū rei mu
tatū eſt ſm diuerſitatē loci vel t̄pis. vel ꝓpter
periculū cui ſe expoſuit tranſferendo. vt eſt de
loco ad locū p̄ōt charius vendere. du3 h̄ mo
derate fiat. Octaui mercatores q̄ tenebroſa lo
ca querūt ⁊ lucē diei vl̄ ſolis obtenebrant. et h̄
ideo faciūt vt res aliter appareat q̄z ſit. ſic pan
nicide faciūt. ⁊ ideo in h̄ oñdūt ſe eſſe filios te/
nebrarū. vñ dñs merito dicet eis illud Mat.
xxij. Mittite eos in tenebras exteriores. q̄ꝛ di
lexerūt tenebras. iō habebūt tenebras. ⁊ i hoc
oſtēdunt ſe velle male agere. vt habet̄ Joh. iij.
Omis q̄ male agit odit lucē. ⁊ nō venit ad lu
cem vt nō arguant̄ op̄a eius. Qui autē facit
veritatē venit ad lucē vt manifeſtent̄ op̄a ei⁹.
q̄ꝛ in deo facta ſunt. Et tales mercatores qui
cauſa decipiendi hoc faciūt: q̄ntū in eis ē ocu/
los chriſti conant̄ velare in hoc q̄ malū ꝓ bo/
no nitunt̄ vendere. dare. mutare. vl̄ mutuare.
Noni ſunt q̄ cū mechanicis dando promptā
pecuniā negociant̄. vt ſibi ſup terminū aſſi/
gnatū tot paria preparent: vl̄ tot res. ⁊ ſciūt q̄
tempe illo mechanico multo plus ſoluerent.
et ſic nimis grauant pauperes mechanicos
q̄ vix ex grauib⁹ laborib⁹ nutrimētū h̄re p̄nt
Decimi ſunt q̄ illas res vendūt que ad nullū
vſum ſunt vtiles niſi ad peccandū. vt qui ven
dūt falſos taſſeres. ſagittas intoxicatas ⁊ vene
nū. Item mercatores q̄ inter ſe ꝯueniūt vt cer
to precio vendant. de talib⁹ dico q̄ pactū pre/
cij eſt illicitū. Undecimi ſunt q̄ dieb⁹ feſtiuis
mercimonia exercent. vt p̄z extra de ferijs. ca.
omes. Omes dies dñicos obſeruare precipi
mus vt mercatū in eis minime fiat. F

Sed q̄ri. an tales peccāt mortaliter. Reſpōd3
Guil. Si aliq̄s hoc facit ꝓ ſua neceſſitate. et
ante audiuit diuīa nō credo q̄ peccet mortali
ter. ſecus q̄ ex ꝯſuetudine vel lucrandi cupidi
tate: ⁊ maxime ſi ſe ſubtrahit a diuis. Et ſi tūc
emit victualia vel neceſſaria ad vic̄. nō credo
illicitū. Hoc nō curant inſtitores q̄ in dieb⁹
dedicationū totū officiū negligūt. ⁊ non audi
unt miſſam vl̄ ſermonē. in hoc grauiter delin/
quūt: imo ꝓhibet̄ eis om̄is cōmunio in feſto
paſce niſi penituerint. Duodecimi ſunt qui e/
munt rapinā vel furtū. Pro q̄ ſciendū q̄ qui
ſcit vel ꝓbabiliter credit rem eſſe furatā ⁊ emit
peccat grauiter q̄nq̄z modis. Primo q̄ꝛ ſemꝑ
tenet̄ rem reddere ſiue ignorāter ſiue violēter
auferat̄. etiā ſi ante decē annos emiſſet animal
⁊ eodē die ſibi mortuū fuiſſet. adhuc tenet̄ re/
ſtituere ſi vult veraciter penitere. niſi i vno ca/
ſu ſi obtuliſſet rem dño ⁊ noluiſſet. Scd̄o q̄ꝛ
tenet̄ reddere om̄es fruct⁹ ꝑceptos. ⁊ qui me/
dio tempe percipi potuerāt. Tercio q̄ꝛ reſtitu
enda eſt res ſm ei⁹ ſtatū. vt ſi res t̄pe venditio
nis eſſet vel fuiſſet melior. Quarto q̄ꝛ nō p̄ōt
repetere ab illo preciū q̄d̄ dedit cuius res eſt.
nec etiā poteſt agere ꝯtra venditorē de p̄cio ſo
luto. obſtat eñ ſibi ſua turpitudo. Quīto q̄ꝛ
expenſas etiā ꝑdit voluntarias. Si aūt emat
fide bona. ⁊ ſic bona fides quattuor ſibi cōfert
Primo nō tenet̄ rem reſtituere durante bona
ꝯſcientia. ſed ſi poſtea ſciuerit rem eſſe furatā:
tenet̄ reſtituere. Scd̄o p̄ōt rem alienare ⁊ ven
dere ſtante bona cōſcientia. S3 ſi aliq̄d lucrū
ex venditione hui⁹ ꝯſequit̄: illud debet dño re
ſtituere venienti. Tercio nō tenet̄ reſtituere ſi
perierit durante bona ꝯſcientia. Quarto poſt
reſtitutionē rei p̄ōt agere ꝯtra venditorē de p̄/
cio ⁊ venditor tenet̄ reſtituere p̄ciū. Leo papa
Difficile eſt inter ementis ⁊ vendentis cōmer
ciū nō interuenire peccatū. Ideo ꝓhibet̄ cleri/
cis. lxxxviij. di. Cōſequēs ē Eccl. xxvi. Diffici
le exuitur negocians a negligētia. Jō. lxxxviij
diſt. c. ejciens dicit̄. Quēadmodū eñ ſi triti/
cum aut aliud tale cernas in cribro. dū huc et
illuc iactatur om̄ia grana deorſum cadunt. et
tandē in cribro nil remanet niſi ſtercus. ſic de
ſubſtantia negociatorum nouiſſime nil rema
net niſi ſolū peccatū. A quo nos liberet domi
nus noſter ieſus chriſtus q̄ ſine fine viuit ⁊ re
gnat. faciatq̄z nos veros et iuſtos negociato/
res regni celorū. ſimiles homini negociatori
querenti bonas margaritas. Inuenta autem
vna precioſa margarita: abijt ⁊ vendidit om/
nia que habuit ⁊ emit eam.

Opus perutile ſermonū dominicaliū toti
us anni Theſaurus nouus nuncupatū: im/
preſſum argentine per Martinum flach An
no domini. Mcccclxxxix. Finit feliciter.